

199

CATALUNYA

REVISTA D
INFORMACIO

EXPANSIO
CATALANA

2
88
a del Monestir
cerat en un recó
muntanya. (Dibuix
Lluís Macaya.)

DESEMBRE
1 9 3 0
5 0 cts.

778
Nadal Any Nou

Tu de totes menes
Gijona i Alacant llegendims
Neules, llimó i vainilla
Cistells de Nadal per a regals
Xampany "CODORNIU"
Licor "YASILAC"

Visiteu les confiteries

Oms

Bm. MITRE 2248

U. T. 38, Mayo 4561 — Coop. Telef. 2919, Central

OERRITO 143

U. T. 47, Cuyo 0909 — Coop. Telef. 2919, Central

SARMIENTO 850. — U. T. 1572, Central 2920

VALENCIA ES EL JARDI DEL MON

Les taronges que produeix
València són les millors.

ZUMORO

es prepara amb les taronges més dolces
de València.

Demanèu ZUMORO que
és un refresc molt deliciós.

El trobarèu també en beguda sense alcohol

PROVEU-NE UNA AMPOLLETA

CONFITERIA Y PASTISSERIA

"CONDAL"

DE RAMONEDA i CAPDEVILA

Recomanem el nostre Pa-dolç per
:-: Nadal i Cap-d'any :-:

Gran assortiment de Torrons, Neu-
les i altres articles apropiats per
aquestes festes.

Feu la vostra demanda per telèfon que sereu ben atesos.

Bdo. IRIGOYEN

f. 3006, B. Orden

B.P. de Soria

61116484
D-2 23088

REDACTOR-EN-CAP
R. ESCARRA

DIRECTOR
LL. MACAYA

SECRETARI
A. QUINTANA

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - DESEMBRE 1930

REFLEXOS

PER JORDI D'ARGENT

111103

NADAL. — Som al temps de Nadal una altra volta... Des de l'últim Nadal passat a casa, a la nostra terra, quants anys s'han escalonat? Vet-aquí el compte que tots ens fem en arribar aquesta Festa tan assenyada. Festa de la llar, consagrada pels segles. I per a nosaltres els emigrants, els que ens migrem lluny de la terra nadiua, la llar és la pàtria amada que un dia, com fadrins que abandonen la casa pairal per córrer món, vam deixar-la a l'altra banda de la mar. Passen els anys, i com més va més enyorança en tenim. I per això, quan arriba Nadal, tots els nostres pensaments hi tornen com orenetes que cerquen llur niu...

MONTSERRAT — Cap altre punt de la nostra terra simbolitza i copsa amb més força l'unitat de tot ella com la muntanya de Montserrat. Cap català no la desconeix. Tots ells l'estimen i veneren. De totes les conrades

catalanes hi fa cap la gent a grans corrues. Per als que som lluny de la pàtria, pensar en Catalunya és pensar en Montserrat, com ho canten emocionats el poeta i el músic de *L'Emigrant*, mossèn Cinto i mestre Vives. Per què?

Montserrat, la muntanya característica i única, és el do cosmogònic més singular i bell que el Creador ha fet a Catalunya. La Moreneta és la Verge patrona de tota la nostra terra, lloada com a tal per tots els poetes de la Renaixença, vetllant damunt d'aquella des del seu tron de cingles gegantins. Els turons de Montserrat es dreuen forts, aspres, nus, incommutables, com l'emblema més essencial de la nostra raça i del nostre caràcter. Emperò aquells paratges que semblen tan esquerps i àrids, no ho són pas gens. Entre aquelles rengleres espadades de rocam granític, que pren les formes més fantàstiques i variades, hi abunden les petites valls boscanes i les feixes de terra plenes de verdor. Per tot arbrades y boscatges amarats de gràcia, i plantes i flors de mil virtuts i d'infinits colors,

i flaires camperoles que afalaguen el sentit, i cantadissa d'ocells d'harmònica beutat, i remoreig dels rierols que llisquen amagats entre el fullatge... Allí el nostre romanticisme racial té ben arrelades tradicions, al Monestir de monjos benedictins i als ermitatges escampats, com en una altra Tebaida, pels cims més alterosos de la serra. No un misticisme eixut i hermètic, sinó, ben altrament, obert als grans espectacles de la natura, amic de les cantúries i de les flors, fecund per als germans. Al cor mateix de la muntanya, Catalunya té un dels obradors més fermes i més enlairats de la cultura i de la catalanitat: la Biblioteca i la Imprempta del Monestir, i el ruse saborosíssim dels frares que elaboren pacientment i magníficament una de les tasques més grans que hagin emprès les lletres catalanes. I del setial mateix de la Moreneta ixen les músiques i els cants de l'Escolania, i amb ells el culte a la música i als chors, inseparable del nostre poble, i un estol d'organistes, compositors i mestres, que han fet famós, terres enllà, el nom de Catalunya musical.

No és ben cert, doncs, que l'esquemàtica i suggerent silueta del Montserrat es reflecta una mica a totes les terres i a totes les llars catalanes?

ENDREÇA. — Vet-aquí perquè la nostra Revista, en celebrar son primer Nadal, ha volgut retre homenatge a la Muntanya Santa de Catalunya i li ha dedicat totalment aquest nombre extraordinari.

En ell han col·laborat, com veureu, molts dels més celebrats escriptors i notables artistes dibuixants de la nostra col·lectivitat; un estol de conreadors de les lletres i les arts que enalteixen amb fervor el nom de Catalunya a les terres d'Amèrica, i que en els cercles intel·lectuals i culturals de Buenos Aires hi tenen guanyat un lloc ben honorós. A tots ells la nostra Revista agraeix coralment llur valuosa cooperació.

Amics: rebeu amb amor nadalença aquest nombre de CATALUNYA. Ell us parla abundantment i artísticament de Montserrat, de la vos-

tra llar enyorada. Estem segurs que tot fullejant-lo trobareu adesiara, entre les seves lletres o les seves imatges, un trosset de vostra vida, qui sap si una recordança pregona, punyent, d'aquestes que portem arrapades en el cor per sempre més. Podríeu voler un millor present de Nadal?

Si aquest és el vostre grat, CATALUNYA espera dedicar el nombre de fi d'any del 1931 als Montserrats de fora de Catalunya, mostrant-vos aqueixa corona formosa i variada que, per molts indrets de la Terra, muniers de pobles i diferents llenguatges han teixit a honor i memòria de la Moreneta de la Serra, del nostre Montserrat.

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — Aquell escolanet... per M. Bandranas Palà. (Dibuix d'Eliseo Macaya). — El F. C. de Cremallera. — El Monestir. — Llibres, Llibres!, per J. Torrendell. — Montserrat, per T. Banús Grau. (Dibuix de F. Fàbregues). — Funicular aeri al Monestir. — Els pobles de Montserrat, per M. C. (Dibuix de F. Ramoneda). — Projectes de construcció a Montserrat, per Ramon Canals. — Uns mots... per Gràcia B. de Llorens. — Funicular de Sant Joan. — Divagacions a l'entorn de Montserrat, per Jerònim Zanné. — Variacions sobre Montserrat, per Pere Paris. — Funicular de St. Jeroni. — Visiones de núvols. — El trobador de Montserrat. — La Verge i la Santa Gova. — Pel nostre idioma, per Melcior Cases. — Santa Cecília. (Dibuix d'Andreu Dameson). — Les ermites venerades. — Auca de Montserrat, pel dibuixant Junceda. — Les romeries i els monuments. — Les coves de Collbató. (Dibuix de Macaya Cantó). — Les nevades a la Santa Muntanya. — L'Escola de Música de Montserrat, per M. C. — Portada, per Lluís Macaya.

D-2
23088

6484

EN el poblet, molts sabien ajudar missa. El que no havia estat escolà, havia estat aèdit. Ben mirat, uns ho foren per una mena de joi que sentien en les pràctiques religioses; altres, que s'ho prengueren com un divertiment, i pocs, ben pocs, guiats per la fe o empesos per una vocació cristiana a exercir aquest senzill ministeri.

En Cisquet, era d'aquests últims. Nasqué per ésser-ho i ho fou d'una manera exemplar.

Les diades solemniales de l'Església, les esperava amb deliri. Setmana Santa, Pasqua, Tots Sants, Nadal i Reis, eren per ell les fites més transcendents de la seva vida. I era aleshores que s'abstria del món i la seva animeta papallonejava entre l'encens que emboirava la nau. En arribar el temps de les flors, no passava dia que no les renovés a la verge del Remei, patrona de la parròquia.

Quin amor i quina adoració hi posava en tots els actes, per insignificants que fossin!

Una sola cosa li sabia greu i el feia entristir: que el temps passava, ell creixia i el moment s'apropava, que l'escolà, per massa gran, hauria deixar d'ésser-ho. Per què no podia ésser petit tota la vida? Per què no?...

.....

Un bon dia, un sacerdot li donà una estampeta de l'escolania de Montserrat. Els escolanets que hi formaven colla, cantaven el *Virolai* davant la Moreneta. Que n'era de bonica l'estampa!... No es cansava de mirar-la. Li feu un bes, l'apretà al cor, i en cloure els ulls, li semblà trobar-se entre

la colla de cantaires. Ja mai més no es desprendria d'ella, i des d'aquell instant, un sol desig el corprengué: entrar a l'escolania. Ai, si Déu fes la gràcia d'escoltar-lo! A Déu elevà llurs prees, i Déu l'escoltà. Un frare del monestir, que en missió espiritual recorria poblets i viles, arribà de visita en aquelles contrades. Cisquet, no hi veia de content; el cor li saltava de joia. Aquell mateix dia parlà del seu fervent desig al rector de la parròquia.

El rector li prometé ocupar-se'n. I en parlar-ne, el frare convingué endur-se'l, i per mitjà d'ell, Cisquet entrà a l'escolania.

.....
Era una flor del paradís, i es sabut que Déu les vol per ell.

A Q U E L L E S C O L A N E T . . .

PER

M. BANDRANAS PALA

DIBUIX D'ELISEO MACAYA

Qui havia de dir que Cisquet, al poc temps d'entrar a l'escolania, emmalaltís, i emmalaltís d'un mal sense remei!... Dinen que un jorn a trene d'alba, un vol d'angelets se l'endugueren cap al cel. Si ho veieren o no, no ho han deixat ben explicat. El que sí se sap del cert, es que s'oi una fressa d'ales, seguit d'un resplandor tant intens, que enlluernà a aquells qui gosaren mirar serres amunt, al bell cim dels dits montserratins.

.....
Es trobà una fulla que escriví Cisquet, la matinada del seu trànsit, el contingut de la qual es aquest:

“Ja no sento cap mena de dolor. Alleugerit de tot pes, tan sols esperar la erida de

Nostre Senyor. Ans d'anar-me'n d'aquesta vall de llàgrimes, deixeu-me transcriure-us la visió que se m'es dat contemplar, extasiat, de cel i terra.

“Aquesta nit, nit d'insomni, he vist obrir-se el cel. Una llum vivíssima, ha il·luminat tota la serralada montserratina. La nau de la capella ha desaparegut i la nostra Moreneta, en baixar del seu setial, ha pres forma gegantina. Senyorívola en mig de les altes crestes, ha restat amb éxtasi, contemplant la divina llum. Una melodia inexpressable, s'ha oït. Al poc, angelets i serafins, en mirar pel gran finestral de la celstia, s'han llançat a l'espai i amb giravolts i espirals, han pres lloc per tots els flancs de les serres.

“Abaix, Catalunya tot el poble de Catalunya, enrotllant la muntanya sagrada donant-se les mans i de genolls a terra. I m'ha semblat que cel i terra, era un temple infinit; per nau, la celstia i la muntanya major de la nostra bella pàtria...

“Poc a poc, s'ha anat esfumant la visió, i en esvaïr-se del tot, he sentit un calfred, un calfred que... ai, valga'm Déu!”...

Ara segueixen uns quants mots incoherents, i dona fi amb una frase estroncada, frase que ja no pogué deixar escrita amb claretat, i que diu així:

“Amiguets meus: Si em teniu un record pietós, us prego dir: “Aquell escolanet”...”

CASA FITO

Lima 629

U. T. 38, Mayo 4553

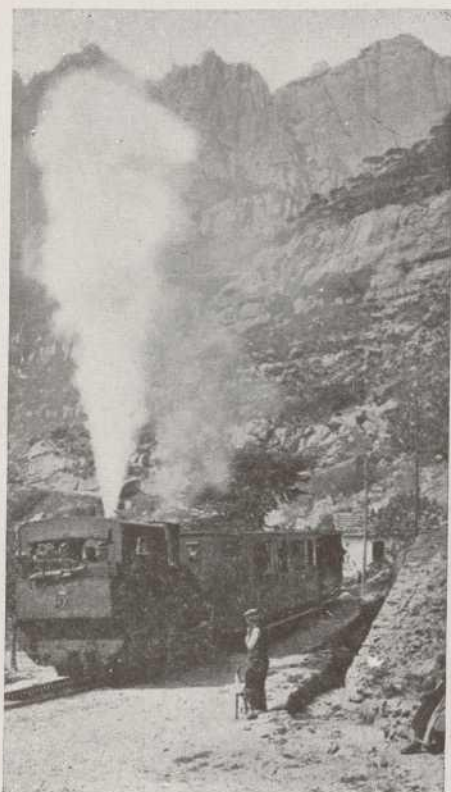
CORSES — FAJAS — CORPIÑOS

ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

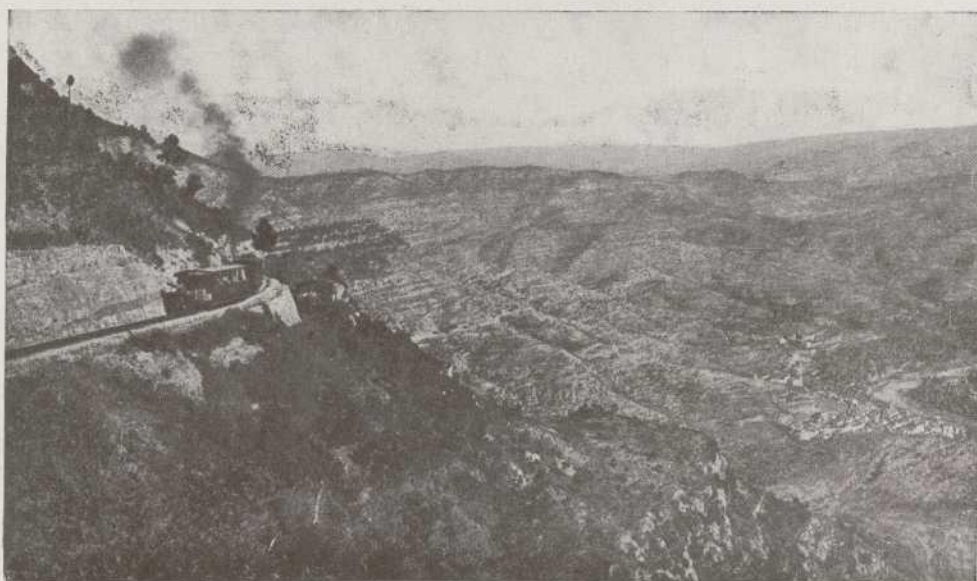
EL F. C. DE CREMALLERA

Encreuament del F.C. de Cremallera amb la carretera

Boca inferior de la foradada

Boca superior del túnel dels Apòstols

Un tren de cremallera muntanya amunt.

ANTIGAMENT, en època dels nostres avis, en comptes d'ésser una excursió relativament fàcil tal com és avui dia, una anada a Montserrat era un esdeveniment que calia registrar entre les dates memorables de la vida familiar. El viatge era bon xic difícil, degut, més que res, a la manca de comunicacions amb que comptava la muntanya, però a les darreries del segle passat —i per tal de donar més facilitats als nombrosos pelegrins que visiten el santuari— hom va constituir la Societat de Ferrocarrils de Muntanya a Grans Pendent, la qual va inaugurar les seves activitats amb la construcció del Ferrocarril de Cremallera, únic en el seu gènere dintre la península; les obres es varen començar pel setembre de 1891 i el viatge d'inauguració es va fer el dia 6 d'octubre de 1892, pocs dies abans de celebrar-se el quart centenari del descobriment d'Amèrica.

La part més difícil de la construcció d'aquest ferrocarril fou la perforació de la foradada coneguda pel nom de "Túnel dels Apòstols", en la que hi treballaren dia i nit, durant sis mesos, dues brigades d'obres.

El cremallera, que surt de l'estació de Monistrol—on empalma amb la del Nord—s'enfila, costejant la muntanya, fins al peu mateix del monestir.

Les màquines, que fins ara han anat mogudes a vapor, hom diu si d'ací endavant les transformaran en elèctriques, la qual cosa contribuirà, no hi ha dubte, a una major rapidesa i regularitat en la marxa dels trens.

Per aquells a qui agradi el viatge a Montserrat sense emocions massa fortes, és aquest el millor mitjà de transport, per la comoditat i perquè durant el viatge hi ha temps suficient per que hom pugui emba-

dalir-se contemplant el paisatge, que va prenent extensió a mida que el tren puja.

Veure la cinta platejada que forma el curs del Llobregat des de més avall de Monistrol, seguint-lo en les seves giragones fins més amunt de Manresa.

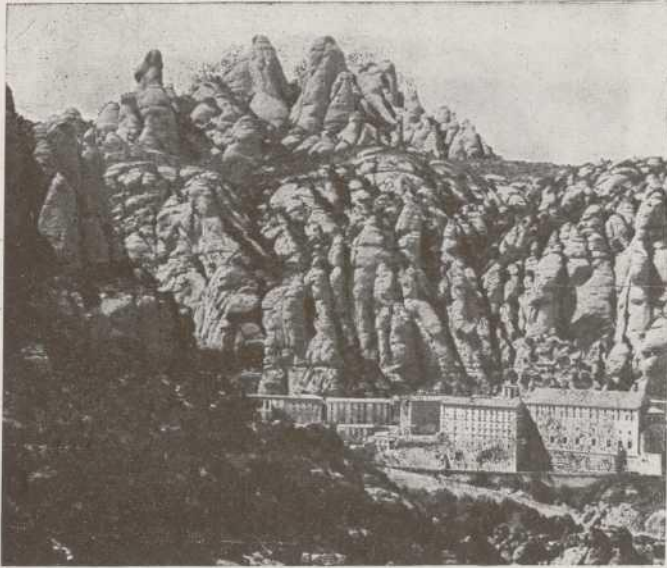
Que dolces emocions desperta l'evocació d'aquest viatge als que havem tingut ocasió de fer-lo alguna vegada!

Anar recordant els noms i les diverses formes de les muntanyes que van apareixent en la llunyania emmarcades allí, al fons de tot el que allarga la vista per les crestes nevades dels Pirineus?

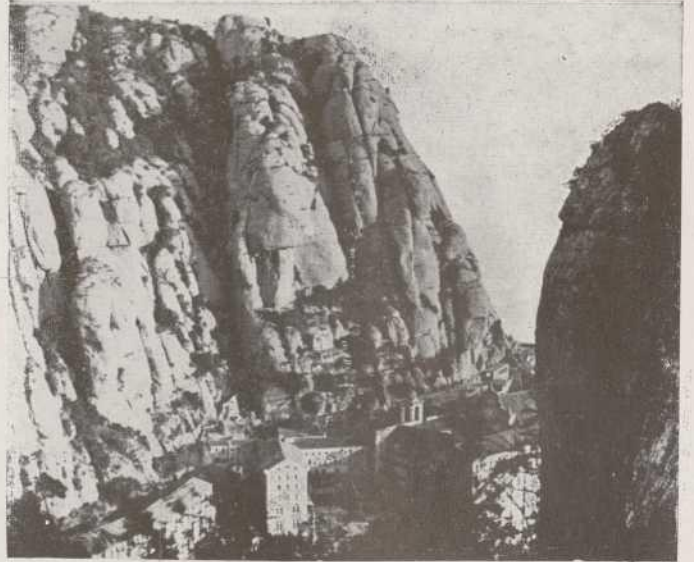
I del gos guarda-agulles, qui ho se'n recorda? I de la sorpresa que hom té, si hi va per primera vegada, en desembocar del túnel i veure de sobte i de prop el monestir?

Subscriuiu-vos a CATALUNYA

Un vista des de Sant Miquel

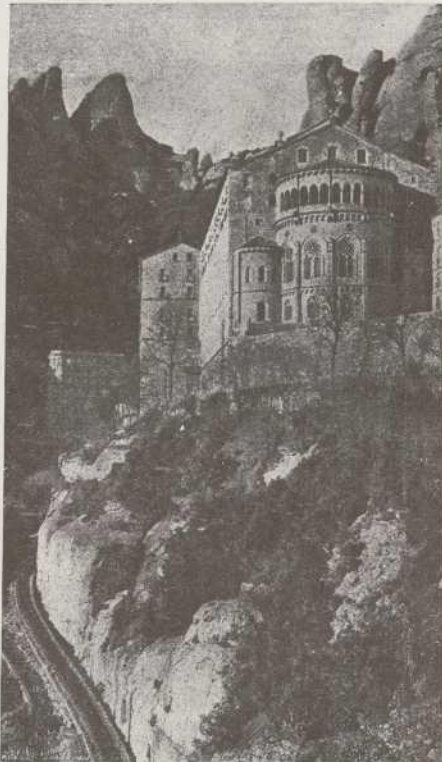
El Monestir des del pas Francès

MALGRAT d'haver-hi tantes facilitats d'ascensió i d'ésser tan encisera, la Muntanya Santa hauria restat poc menys que deserta sense l'atractiu principal de la imatge de la Moreneta, que en aquest lloc s'honora des de fa cosa de mil anys. La primitiva església sofrí diverses transformacions fins a convertir-se en la grandiosa Basílica d'avui, bastida al segle XVI i consagrada el 2 de febrer de 1592. Té 68'32 metres de llargada per 15'45 d'amplada y 33'32 d'alçada, i tant com d'espaiosa i ben proporcionada, té de sòlida, car el gruix de les parets mestres és de 1'93 metres als costats i 1'27 a la part davantera; cal remarcar que tota l'obra és feta amb pedra de la mateixa muntanya.

La Madona està col·locada damunt un basament de marbre en actitud majestuosa, que imposa reverència als qui la contemplen. La Santa Imatge, en l'original, és tallada en fusta, així com la cadira en què s'asseu. Vesteix mantell daurat, túnica interior, vel polieromat, i porta corona també de fusta, així com la del seu Fillet que té a la falda. La Imatge amida 95 centímetres d'alçada. Quan es començà el costum de posar vestits postissos a les Imatges, a la nostra Moreneta també li foren posats vestits de roba, amb una tal llargada que arribessin a cobrir la grossa peanya que es col·locà sota la sagrada Imatge, cosa que li fa prendre una forma triangular i la desfigura completament de la seva forma original.

Per visitar i besar la Imatge, cal pujar al Cambril, bellíssim edifici que, adossat a la Basílica, forma el seu absis, i la primera pedra del qual fou posada en 1878.

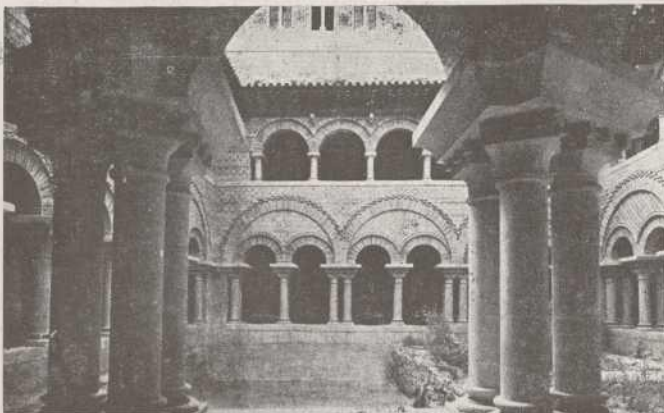
EL MONESTIR

Absis de la basílica

Junt al cambril, part enrera, comença l'edifici de l'Escolania, o Escola de Música. La seva construcció data part de l'any 1741, part de 1859; posteriorment, en 1908, 1912 i 1917, s'hi han fet altres reformes tant a l'interior com a l'exterior. Aquesta Escola musical és antiquíssima, puix la seva existència data ja d'una manera certa del segle XV i és molt probable que fos fundada al XIII. En ella s'hi eduquen els infants destinats al culte en l'església de la Moreneta, que canten en les funcions i serveixen les misses. Els nois entren a l'edat de vuit anys i resten al monestir fins a setze; mentrestant se'ls dona una acurada instrucció musical, mercès a la qual, d'aquests educands, n'han sortit alguns que han estat veritables notabilitats en aquest art. Vesteixen una cota negra cenyida amb una corretja i en les funcions de l'església porten un roquet blanc. Els escolanets són una de les notes típiques de Montserrat, i l'agradós timbre de llurs veus blanques que ja de bon matí ressonen en l'ampla volta de la Basílica tot d'una de terminat el res de les hores nocturnes dels monjos, és un dels més forts atractius dels visitants. Així mateix dona bo de veure'ls en llurs festes íntimes, especialment en la diada del seu patró San Nicolau, el 6 de desembre, en la festivitat del qual, el bisbetó, elegit abans, en la festa de Santa Cecília, per majoria de vots, pren possessió de la seva minúscula diòcesi; també cal veure'ls en les vetllades íntimes que donen a la Comunitat per Nadal i pels Reis.

Per la banda de la façana i adossat també a les parets del Temple, s'aixeca el gran casal monàstic, demora dels fills del pa-

Detall del nou Claustre

Interior de l'Església

Creu del Miracle

Biblioteca. Ultimament, ha estat acabat en 1928 un claustre romànic darrera el claustre gòtic. Adossat a l'ala Nord d'aquest nou claustre hi ha el refector, també completament i notablement reformat en 1925. Cal esmentar encara el local de la impremta, instal·lat en 1918 al costat de la Biblioteca per tal de continuar les glorioses tradicions tipogràfiques benedictines i muntserriatines. Tot aquest gran edifici ha d'ésser completament acabat amb la monumental façana que es projecta construir davant el claustre de la Basílica.

La Comunitat de Monjos benedictins, següidora de les tradicions monàstiques, després de donar lloc preeminent a l'Obra de Déu i de mantenir constantment l'esplendorós culte a la miraculosa imatge de Madona, es dedica a l'estudi.

A la banda esquerra del claustre gòtic s'aixequen les grans estatgeries de Sant Josep, acabades de construir en 1892 bo i aprofitant un cos d'edifici antic nomenat la "Torre dels Bisbes". Al davant hi ha les de Sant Alfons, inaugurades en 1865 i amplificades en 1894; segueixen les del venerable fra Josep de Sant Benet, dit vulgarment de les llànties; aquestes, temps ha, havien servit d'hospital; pel qual objecte havia aixecat l'edifici en 1552 l'abat Dom Benet de Tocco; foren definitivament re-

Darreres de les Estatgeries

triarca Sant Benet, custodis seculars de la Santa Imatge i tal volta més antics que ella a la muntanya, si comencem a comptar des de la seva veneració. Sembla que de bell principi els monjos menaven a Montserrat més aviat vida eremítica que no pas cenobítica; així, però, que s'encarregaren de la custòdia de l'ermita de Santa Maria i la devoció dels fidels anà creixent, fou precís augmentar progressivament el personal fins a arribar a formar una vertadera comunitat amb prior.

Avui dia resta molt poc dels edificis primitius del Monestir antic — segle xv — situats darrera el claustre gòtic. En 1916 foren enderrocats, a fi d'eixemplar l'existent, alguns embans i trespols del temps de l'abat Pere de Burgos, 1516, que formaven habitacions irregulars i de poc ús, així com part dels murs que constituïen el recinte exterior del Monestir en la part de dalt, del segle xiv al xvi. El grandíols edifici actual es començà a bastir el 14 de setembre de 1755, en temps de l'abat Benet Argerich, de santa memòria, i es terminà en 1792; al cap de vint anys fou destruït es part per les tropes de Napoleó, si bé restà ferm el principal a causa de la seva sòlida construcció. D'alguns anys ençà s'hi han fet algunes reformes a l'interior, principalment en l'ala dreta d'un dels pisos superiors, on es reformà el local de la

La plaça Major després de les obres realitzades

formades en 1914; venen després les de Santa Teresa, construïdes en 1876 i completament reformades i ampliades en 1915. A continuació hi ha un edifici, destinat, en temps de l'abat Agustí Novell — 1728 — a estatgeries dels pobres, però des de 1885 fou convertit en fonda fins a esdevenir després de successives millores l'actual restaurant.

Hi ha el projecte de dotar al Santuari d'un hotel-restaurant que satisfaci totes les exigències d'avui dia.

Vora el portal d'entrada al Santuari s'hi aixequen les grandioses estatgeries de Nostra Senyora, començades en 1896 i acabades en 1902; en 1922 encara s'hi afegiren dos pisos més assequibles per un pont que dona a la plaça superior del Monestir.

Leetor amic: Perdoneu les informacions breus que donem en aquestes i altres planes de aquest nombre extraordinari. Acabarem dient, per major propaganda de la nostra Muntanya: els que desitgin notícies més concretes sobre Montserrat, poden consultar la "Guia històrico-descriptiva del pelegrí a Montserrat" en les seves edicions catalana, castellana i francesa; l'"Itinerari de la muntanya de Montserrat" i el "Mapa de la muntanya"; la "Història de Montserrat", i també les cròniques de l'"Analecta Montserratina" i del "Butlletí Montserrat".

La cisterna

La Font del Portal

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

Vista general de
la gran Biblioteca
del Monestir.

LES LLETRES A MONTSERRAT

Jo també, sense interrompre la meua habitual secció, puc harmonitzar la tasca dins el conjunt del nombre consagrat a l'espíritual muntanya de Montserrat. De llibres escrits pels monjos podria informar amb extensió inacabable, sobretot dels moderns que surten amb lloable sovintesa. M'interessa, però, puntualitzar avui una labor montserratina poc coneguda pels catalans allunyats de la terra i de l'història del Monestir català per excel·lència. Parlem, doncs, de la Biblioteca de Montserrat.

De nissaga els ve, als benedictins, antics guardians del santuari, llur amor al volum literari. De llur Orde ha pres calificatiu tota obra persistent i acurada, admirada tantes voltes en les puleres i artístiques il·luminacions de missals i antifonaris. Llur legislador i patriarca els recomanà tota mena de treball manual, sense oblidar, però, la lectura de qualque llibre de la Biblioteca que s'havien d'haver esforçat en organitzar i conservar fervorosament.

El precepte de Sant Benet, promulgat al·là pel segle VI — cosa de tenir-se molt en compte — ha estat executat sempre a Montserrat amb especial devoció. La Biblioteca dels benedictins catalans fou en tot temps d'importància excepcional. Algunes vegades ha costat heroisme custodiar-la i mantenir-la en la seva integritat. L'últim vergonyós assalt succeí el 1811, època trista de l'invasió napoleònica. Incendis i saqueigs arribaren a l'intimitat de la copiosa llibreria, que, feta la pau, va ésser reconstruïda afanyosament fins a assolir, al llarg del segle XIX, el nombre de 18.000 volums, adquirits, principalment, en el període de la renaixença cultural de Catalunya.

Això demostra la compenetració de la vida montserratina amb les vicissituds de la nacionalitat. A la renovació progressiva del poble que creix al voltant de la Muntanya Santa, correspon renovada intensitat dels monjos que, sensibles a les palpitations dels temps vibràtils, treballen sense treva en una cooperació patriòtica d'entusiasme científic. A la crenada cultural d'aquest segle Montserrat s'hi incorpora exaltadament, i

en els vint-i-cinc anys transcorreguts acompleix l'admirable esforç de fer augmentar la seva Biblioteca a la xifra de 100.000 volums i 35.000 opuscles.

Vet'aquí llur distribució:

Primer departament, escriptori també: Hi figuren totes les grans col·leccions mundials, enciclopèdies i obres de caràcter general.

Segon departament: Està dividit en sala, corredors laterals i galeria superior. Comprèn les següents seccions: Bibliografia, Filosofia, Història de les Religions, Sagrada Escriptura, Teologia, Litúrgia, Història Eclesiàstica, Monàstica, Paleografia i Belles Arts. La galeria superior queda reservada als clàssics i a les literatures modernes.

Tercer departament: Hi ha aquestes altres seccions: Història universal i particular, Geografia, Biografia i Hagiografia, Mística, Dret civil i eclesiàstic, Ciències experimentals i naturals, Col·leccions de revistes i publicacions periòdiques.

Destriem especialment la sala anomenada Selecta, on es guarden els preuats manuscrits, incunables i llibres rars, d'una valor excepcional. Senyalem també per caracteritzar encara més la Biblioteca de Montserrat, les seccions millor fornides: Bibliografia, Escriptura Sacra, Teologia, Història Eclesiàstica, Patrologia, Belles Arts, Clàssics i Literatura. I subratllem, com a símptoma de l'entusiasme actual la bella i exemplar anèdota. Un devot de Montserrat pensa fer un donatiu al Monestir i amb discreció s'informa de la preferència de la comunitat. Hom li suggerí que la cosa més desitjada, verament agraïda, fora l'adquisició d'un llibre imprès a la pròpia casa monàstica, el títol del qual es troba en un catàleg de Londres a un preu que excedeix a les seves possibilitats econòmiques. El llibre fou comprat i tornat així a la primitiva editorial catalana.

Com; a Montserrat? Quan?

Senzillament: en 1499. Sí, senyors; quan encara no feia cinquanta anys de l'invent de Güttenberg. Un dels primers propagandistes del nou art repetidor va ésser instat amb vius desitjos d'usar el meravellós instrument, que coadjuvaria a la difusió de l'obra escrita. El primer mestre impressor es digué Luschner. El segon s'anomenava Rosenbach, també alemany, que finí son contracte al 1526. D'aquesta època, estroncada en quatrecent anys, són els pocs llibres sobrevivents de les primeres edicions. Es tracta de lectures litúrgiques i piadoses. I aquest ha estat, a principis del noucent, l'afany més ferm dels benedictins de Montserrat: recobrar tots els exemplars que es coneixien de les obres impreses en llur taller rudimentari.

Fou en 1918 que l'impremta tornà al cim de Montserrat amb un equip tipogràfic suficient per respondre a l'abundant producció intel·lectual dels escriptors monàstics, segons iniciativa i resolució de l'abat Rm. P. Antoni M. Marcet, que presideix la Comunitat des de 1912. Després de continuats esforços tingué la satisfacció d'inaugurar la nova Biblioteca, les obres de la qual duraren dos anys llargs, i l'impremta, muntada amb els avenços de la maquinària més moderna; d'aquesta faltà l'antic Monestir ha reprès la característica cultural dels seus començaments religiosos i cívics. Vet'aquí Montserrat en nova vibració, alhora que Catalunya enforteix sa personalitat històrica.

Es pot dir amb raó que els monjos montserratins són ben bé de la terra que trepitgen. Llur monestir ha seguit l'evolució popular; ha viscut amb ella, ha progressat, ha sofert, s'ha restaurat, ha rebut els fluxos i refluxos de l'onatge nacional. Per la seva triple exterioritat ascètica, obrera i intel·lectual, ha pogut aportar múltiple tasca a l'hisenda col·lectiva, en tals termes que també de Montserrat han sorgit iniciatives

d'honor i glòria per a Catalunya en la seva contribució civilitzant.

La darrera obra sortida de l'impremta montserratina — que surt encara — és la Bíblia, de la qual n'han aparegut cinc toms — els del Pentatèuc — i el primer de la part il·lustrada. De la seva important, notable, realització, ja n'hem parlat altres vegades. Doctrinalment, científica y literària, és l'obra capdal, de tota la vida — vida admirable — de Dom Bonaventura Ubach. Com a treball tipogràfic, no es pot demanar més perfecció professional. Tot es digne de la devoció i enteniment que en llurs empreses posen sempre i a tot'hora els monjos de Montserrat, laborants per Déu i Catalunya.

J. TORRENDELL.

BIBLIOGRAFIA DELS MONJOS DE MONTSERRAT

Segle XVI

Escau també en aquest aseció parlar d'un llibre vingut de la Santa Muntanya, escrit i imprès de poc, obra de Dom Anselm M. Albareda. És el primer volum d'una serie que registrarà la tasca literària — en l'accepció més folgada possible — realitzada pels monjos montserratins. El P. Albareda, en una Introducció, rublerta d'informació excel·lent, explica els motius que l'han decidit a començar les publicacions del segle XVI. No es pas — diu — que en segles anteriors manquessin a Montserrat monjos escriptors. Tota la producció anterior al 500 forma, però, un grup apart. El sol fet de tractar-se, exclusivament, de manuscrits, situa la Bibliografia anterior del segle XVI en un pla divers de la dels segles restants. Ni cal oblidar que al 1500 — més o menys — s'inicià a la Història de Montserrat un nou període que durà fins a la destrucció del monestir per les tropes napoleòniques.

Començar la Bibliografia dels monjos montserratins pels autors del segle XVI, és, doncs, una necessitat imposada per l'estat en què es troben les investigacions culturals del monestir català, i exigida pel seu mateix desenvolupament històric.

Té molta de raó el P. Anselm Albareda quan assegura que la Bibliografia dels monjos de Montserrat, encara no completa com per força avui ha d'ésser, constitueix un esplèndid cabal de la vella cultura montserratina, a la qual el món civilitzat feu justícia com pot veure's per les abundants edicions de moltes d'aquelles obres i les versions que es feren dels principals llibres de l'època.

L'anàlisi de l'índex bibliogràfic que ara

lliura al públic Dom Anselm M. Albareda, permet formular un judici de conjunt i des- triar les correnties per les quals s'asà escolant l'activitat d'aquells escriptors. En mig de la diversitat de temes tractats pels montserratins del segle XVI, hom destria n- tament tres escoles: la Històrica, la Bibli- ca i la Mística, les quals poderosament iniciades en aquest segle, continuaren pro- duint excel·lents deixebles fins al gran es- trall de 1811.

El P. Albareda agrega que la producció escrita dels monjos de Montserrat consti-

rat no existia per compte propi; era una dependència d'aquell monestir; els quatre o cinc monjos que curaven del culte de la Ma- dona eren monjos de Ripoll; cap intent de comparació no és, doncs, possible. Més en- davant, però, quan Montserrat arribà a ma- jor edat i tingué vida independent, la com- paració amb els altres monestirs en la ma- teixa època, és factible i el seu resultat avantatjós.

La present Bibliografia, admirablement feta pel P. Albareda, n'és un clar testi- moni.

SAXIA

És un poema heroic-descriptiu de la muntanya de Montserrat, conce- but a la manera clàssica. Per això en diferents indrets s'hi troba a es- tones un regust ovidià i a estones una influència virgiliàna en l'ex- pressió.

L'autor del poema llatí fou Dom Antoni Brenach i el de la versió catalana Dom Antoni Ramon i Ar- rufat.

Es compost de tres cants. El pri- mer descriu la formació i topogra- fia de la Muntanya. El segon està destinat a tractar la llegenda secu- lar de Joan Garí i la troballa me- ravellosa de la Verge Bruna pels pastors. I el tercer canta les be- lleses típiques del Santuari.

L'OBRA BENEDICTINA

Els qui vulguin conèixer l'Orde dels monjos que custodiïen la nos- tra famosa Muntanya, l'encertaran llegint el llibre que és resum his- tòric de tan antiga Congregació. Conté set parts: Els orígens, L'A- postolat Benedictí, Edat d'or de l'Orde Benedictina, La crisi monà- stica, L'Orde Benedictina en el Re- naixement, L'Edat moderna i L'es- tat actual.

LA BIBLIA

No volem tancar aquesta secció sense re- cordar als lectors la magnífica empresa que comporta la publicació de la Bíblia, dita montserratina, perquè es traduïda i anota- da pel P. Bonaventura Ubach i els seus deixebles, tots monjos de Montserrat.

Hi ha publicats cinc volums: I. El Gè- nesi; II. Èxode-Levitie; III. Nombres-Deute- ronomi; IV. Epístoles de Sant Pau als Romans i Corintis.

Suara s'ha publicat el primer volum il- lustrat "El Gènesi".

BUTLLETÍ DE MONTSERRAT

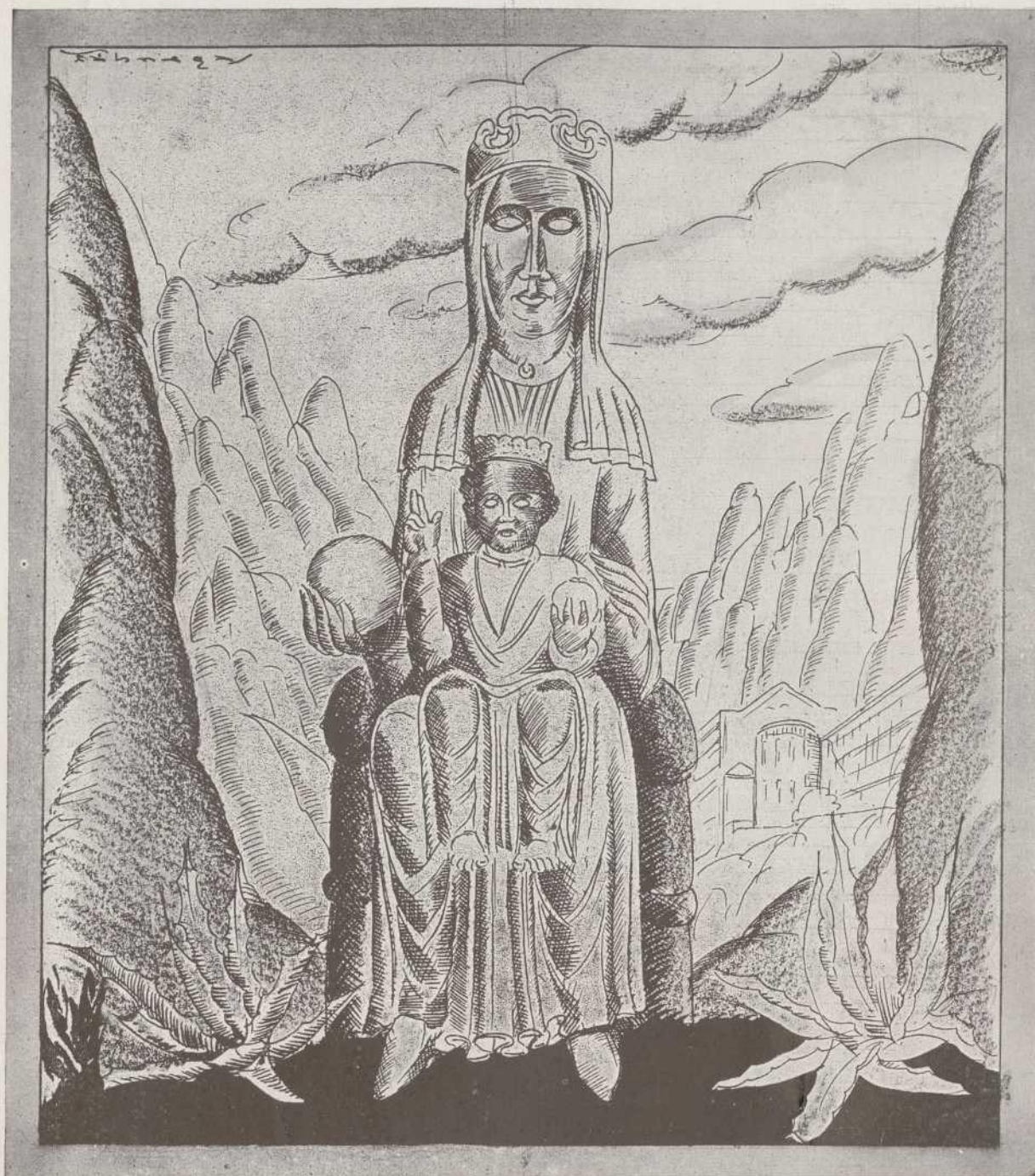
Encara volem recomanar la publicació mensual, que porta tot el que es fa en el Monestir durant el mes, amb tots els fo- togravats que són necessaris.

Detall de la secció dita Selecta

tueix un cabal notabilíssim de la seva cul- tura. Encara que el nostre monestir no tin- gués altre bagatge cultural que el que su- posa aquest índex ubèrrim de llibres inter- ressants, encara que no es pogués parlar d'una impremta i un taller de relligadura re- marcant en tots els segles, i d'una Escola musical, honor de Montserrat, la producció de la qual és tal volta superior a la pro- ducció literària, sempre li correspondria, fins culturalment parlant, un lloc preminent en- tre els cenobis benedictins. La poc afor- tunada comparació entre les cultures de Montecassino, Ripoll i Montserrat, que qual- que vegada alguns han insinuat, és filla del desconeixement de l'història, i d'haver obli- dat un element essencial: el cronològic. En el període més florid de Ripoll, Montser-

L'imatge de la Verge sense les vestidures. (Dibuix de F. Fàbregues)

MONTSERRAT

Madona de Catalunya,
oh, Verge de Montserrat!
Els ulls emboirats de llàgrimes
i el cor de goig trasbalsat,
la vostra santa muntanya
tornariem a pujar.

En les hores de la tarda,
quan canten els escolans
el Virolai i la Salve
per vostra glòria lloar,

una veu més, tremolosa,
s'afegiria en el cant,
per a dir-vos, Moreneta,
que sou l'ensomni llunyà
que en la vida de l'exili
illumina nostres llars;
altíssim far d'esperança
que ens fa creure i somniar
en la terra més formosa
que Déu al món ha creat.

Teodor BANÚS GRAU.

FUNICULAR AERI AL MONESTIR

DE deu anys a aquesta part, la construcció de funiculars aeris per a viatges ha pres un increment extraordinari. Abans de la guerra n'hi havien quatre només; actualment, n'hi han deu vegades més, i un dels últimament construïts, des del costat de la via dels FF. CC. Catalans fins al peu mateix del monestir.

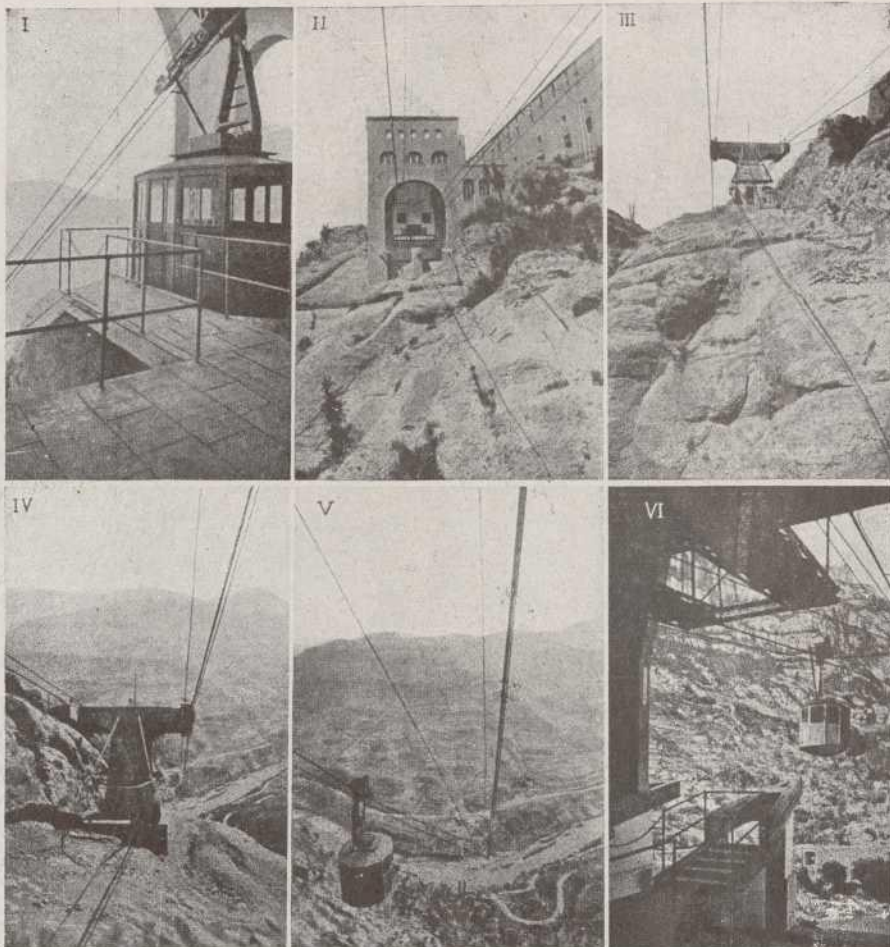
La construcció d'aquest funicular escurça notablement el viatge de Barcelona a Montserrat, que es pot fer, actualment, en cinc quarts d'ho. a.

L'aeri travessa primer en un llarg vano el riu Llobregat i arriba a les primeres penyes de Montserrat passant per sobre d'un castellet de formigó armat. El primer vano — o sigui des de l'estació inferior fins al primer castellet — és d'uns nou cents metres. Segueix a aquest vano un altre de tres cents metres fins al segon castellet, i un altre vanó de dos cents metres fins a l'estació superior, que ha estat edificada sobre una roca, prop del monestir.

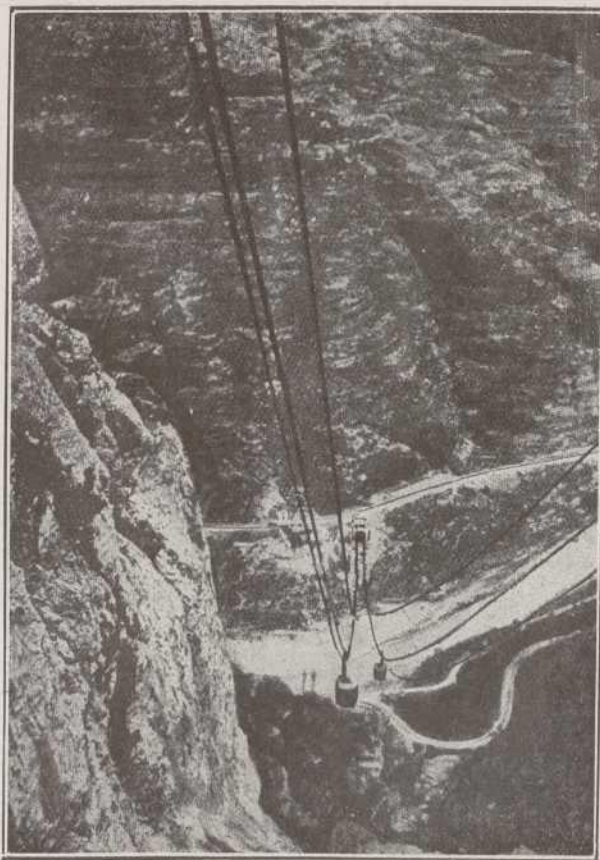
L'aeri treballa pel sistema de vaivé, que els dos cotxes cadascun sobre el seu cable carril, i mentre l'un puja l'altre baixa, de manera que es troben a meitat exacta del trajecte.

Cada cotxe pot portar trenta cinc passatgers i un conductor, encara que les autoritats no han permès que n'hi vagin, per ara, més que vint-i-cinc i el conductor. Cada cotxe de primera està perfectament equipat amb frens automàtics i de dodecagon, per tal d'aprofitar l'espai perquè es pugui veure el paisatge, i d'altres controlats des de l'estació superior.

Per tal d'evitar el sotraqueig del cotxe en marxar a gran velocitat i el frenar i arrencar, hi ha un amortiguador d'oscil·la-

1. La cabina a l'estació superior. — 2. L'anden de l'estació superior. — 3. El castellet N.º 1. — 4. Una altra vista del mateix castellet. — 5. La cabina suspesa en el gran vano. — 6. La cabina entrant a l'estació inferior, prop del Llobregat.

Vista de l'aeri al moment d'encreuar-se les cabines

cions, situat entre el sostre de la cambra i el contraeable.

Tota mena de mecanismes de seguretat s'han emprat en aquest ferrocarril per tal de satisfer les previsions de les autoritats en la matèria, i fins i tot per sobrepujar-les.

Aquest funicular, com la majoria dels que funcionen actualment en tot el món, es construït segons el sistema emprat per la casa Adolf Bleickert y Cia., de Leipzig.

Aquesta casa va fer els plànols i va enviar també els cables i tota la maquinària, i sota la seva direcció es va fer el montatge. De les instal·lacions elèctriques se'n va encarregar la casa Siemens-Schuckert, Indústria Elèctrica,

S. A., de Barcelona. Dels treballs per contracte se'n varen encarregar contractistes barcelonins. Sempre que ha estat possible s'ha procurat emprar materials del país; així per exemple el cable auxiliar, que es de fabricació catalana.

Les dues estacions i els dos cotxes en camí estan en comunicació constant per telèfon. El conductor del cotxe pot, en tot moment, entendre's amb les estacions i tenir informació sobre eventual irregularitats en el funcionament.

El maneig del funicular per part del empleats, es sencillíssim. El conductor (primer maquinista) té el seu lloc a l'estació superior, pot veure tot el trajecte i té així mateix a la vista tots els mecanismes que mouen el funicular i els aparells corresponents, tant del cabrestant principal com de l'auxiliar; a més dels regulador i frenos, els voltímetres i amperímetres i l'indicador de velocitats, té davant seu un indicador de la posició dels cotxes, que li permet precisar on se troba cada un d'ells, inclús quant, per la boira, no es pot veure el trajecte.

Masia de Can Vallès, prop del Bruch. (Dibuix de F. Ramoneda)

ELS POBLES DEL MONTSERRAT

LA muntanya de Montserrat sor-
geix isolada al mig d'una super-
fície malplana, riallera i plena de
fonts i de vegetació: al peu té 126
metres sobre el nivell del mar i els

pics más alts arriben a 1245 me-
tres.

Al voltant de la Muntanya s'es-
tenen tot d'antiquíssims pobles de
pocs habitants i masies en les posi-

cions més variades i pintoresques,
accentuades en alguns pel Llobre-
gat, que creua la comarca, i tenint
tots ells de comú, com a fons del
quadre que forma el llur paisatge,

Els Bruchs

Monistrol, amb una visió molt original de la Muntanya

(Fot. Bergadà)

un aspecte de la Muntanya Santa, la qual cosa els dona un segell particular molt característic.

Així pot veure's en els gravats que d'alguns d'ells publiquem en el present nombre.

Tots aquests pobles viuen principalment de l'agricultura però no hi manca tampoc, en la major part, diferents indústries que augmenten la llur riquesa.

Una silueta de la Muntanya vista des d'una masia de Castellbell.

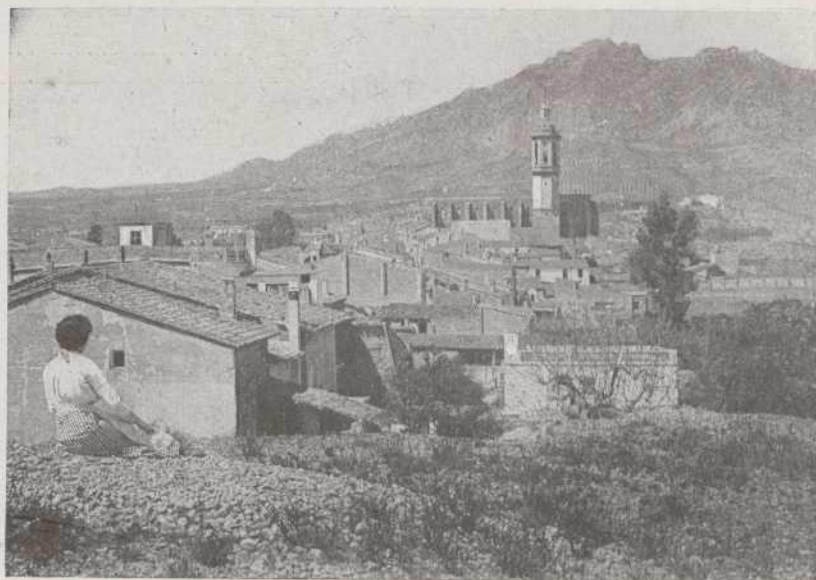
Collbató, pintoresca vila de prop de les Coves del Salitre

El folklore d'aquesta petita comarca és important i ric en tradicions.

En Pau Bertran i Bros, excel·lent poeta, fill d'un d'aquests poblets, on va habitar mentre va viure, i íntim amic d'En Menéndez Pelayo, va publicar tot un volum de "Cançons i Corrandes recollides al peu del Montserrat."

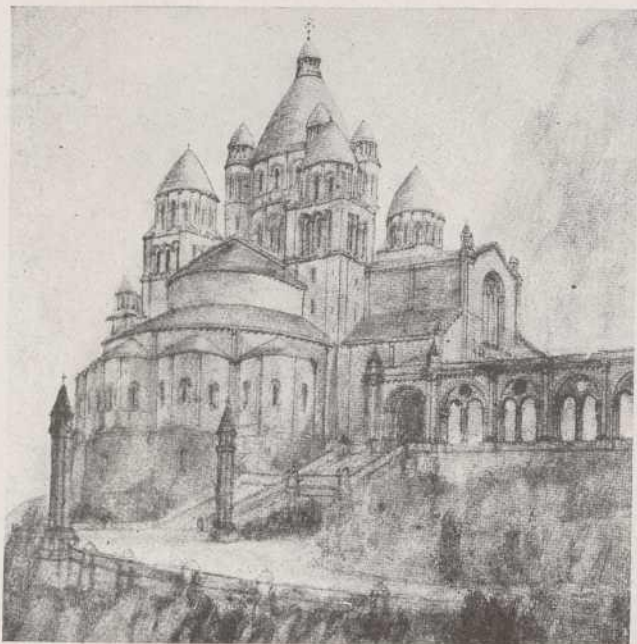
M. C.

Vista general d'Esparaguera, la xamosa vila que banya el Llobregat.

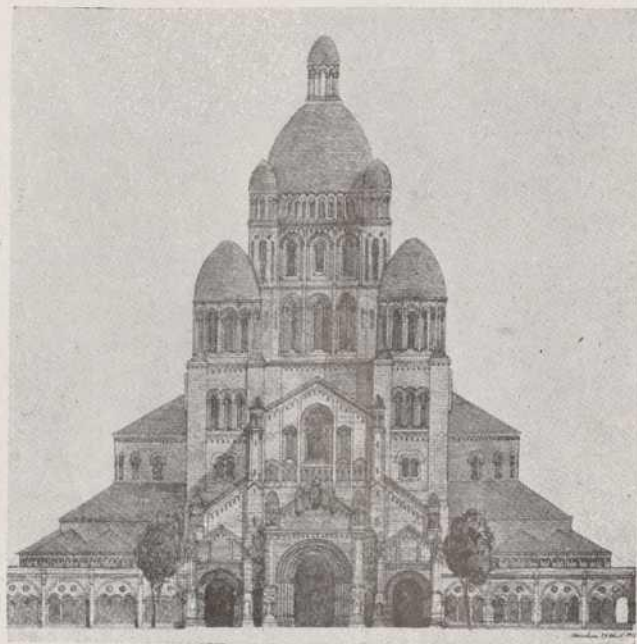

PROJECTES DE CONSTRUCCIO A MONTSERRAT

Projecte de panteó per a catalans il·lustres

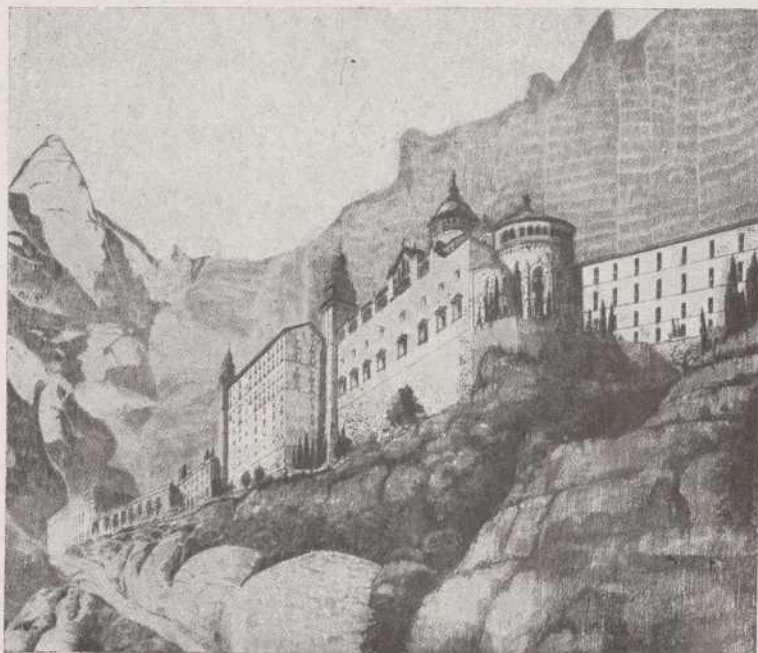

Frontis monumental del mateix panteó

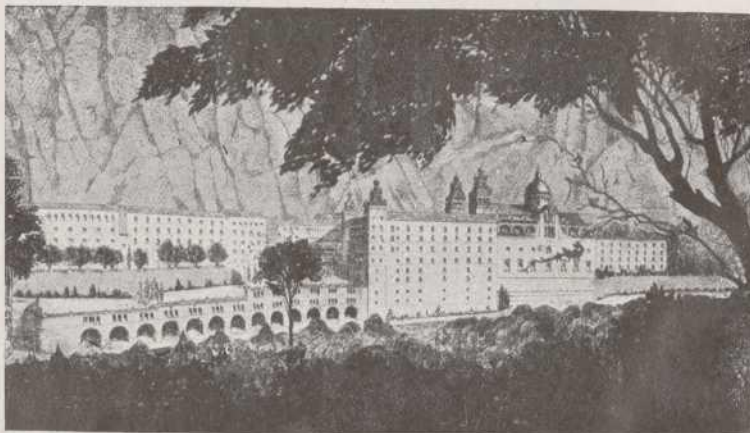
ELS actuals edificis de la nostra sublim muntanya de Montserrat, produeixen al turista l'impressió d'una cosa irregular, imperfecta i incompleta, llevat de la basílica i el formós *camaril* de la Verge.

Les edificacions, sempre costoses per la desigualtat del terreny, que va iniciar en gran escala l'il·lustre abat Bartomeu Garriga, varen anar ampliant-se constantment fins a l'any 1811 que van ésser mig destruïdes per les tropes napoleòniques, les quals varen emportar-se'n valuoses riqueses artístiques, i acabades de destruir, més endavant, per revolucionaris espanyols, i fins molt prop dels nostres dies no es va poder reconstruir pels nostres bons monjos benedictins. L'Església i alguns edificis per estatjar els fidels.

Ara hom treballa activament, cercant els mitjans de donar gran esplendor al nostre benllogut Santuari, a base d'un projecte de restauració general encarregat a la competència de l'arquitecte Puig i Cadafalch; els gravats que acompanyem donen bona idea del projecte.

Projecte de reconstrucció del Monestir

Projecte de reconstrucció general del santuari

Des del punt de vista d'absoluta necessitat artística, la superba majestat de la muntanya no està d'acord amb el projecte de referència.

□ □

L'arquitecte Lluís Bonet i Garí va concebre per ésser edificat a Montserrat, un gran projecte de panteó de catalans il·lustres. Realment, cap altre lloc més indicat per guardar les relíquies dels nostres Sants i les sagrades cendres dels nostres Comtes, Almiralls, Concellers Artistes, Savis i altres il·lustres progenitors de la nostra excelsa Pàtria.

La Muntanya sagrada per tants conceptes, ho seria més encara en guardar records tan venerables.

El projecte és veritablement monumental i grandíols, digne d'ésser executat, i la seva estructura bastant influenciada per l'ambient del lloc on hauria d'aixecar-se, essent molt d'elogiar aquests esforços seriosos per fer cristallitzar en obres definitives l'amor de Catalunya als seus grans pròcers i als fundadors de la nostra nacionalitat.

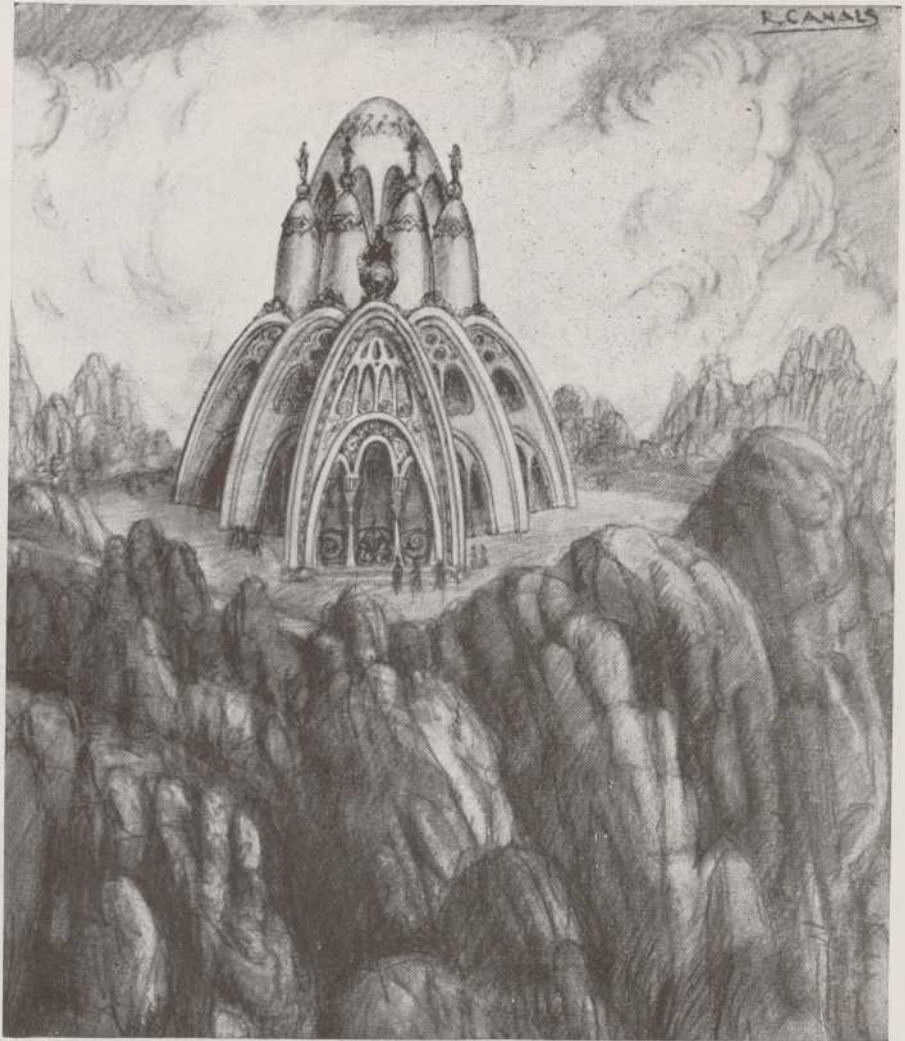
□ □

Si l'arquitectura, i sobretot la veritablement nacionalista, ha d'ésser sempre exaltació de la pròpia naturalesa, i una supraestructura de la mateixa, a Catalunya tenim una obra mestra arquitectònica natural en la nostra muntanya de Montserrat, puix l'acció erosiva dels grans sismes, pluges i altres agents atmosfèrics, a força de segles, ha donat a les seves enormes roques formes tan capritxoses, d'estàtica tan lògica, que tenen ja l'aspecte d'edificis, columnes, campanars i cúpules tan característiques, que haurien d'ésser la font de la nostra arquitectura nacional i que probablement ja varen inspirar al gran Gaudí, en crear l'estil parabòlic d'arrel tan genèricament catalana.

Essent, el que això escriu, entusiasta d'aquestes idees, i considerant que la sublim ascendència musical de Montserrat — que en la seva escola i escolania ha produït tan insignes mestres en la nostra música nacional — i recordant la gran llegenda wagneriana, filla del Montsalàatsch i del seu castell del Sant Gral, dono l'idea de construir-hi un gran auditorium musical modern, que permetés audicions de música wagneriana i moderna en condicions d'extraordinària grandiositat.

En gràcia a aquestes circumstàncies, ha de perdonar-se'm la publicació de l'adjunt gravat, que expressa de una manera primària el meu projecte, consistent en un gran edifici compost de varies naus, els aixos de les quals es reuneixen en el centre de la tribuna orquestral, i amb una gran cúpula elíptica, que serviria a voluntat, de caixa harmoniosa, i set cúpules parabòliques, corresponents a les notes del pentàgrama, que podrien també afegir ressonàncies o dissonàncies a voluntat per mitjà de procediments moderns.

Projecte d'un auditorium a la muntanya, de l'enginyer R. Canals

Es de desitjar que, en bé de la sagrada harmonia — llei suprema de totes les belles arts — s'obtingui que les noves construccions estiguin sempre, a Montserrat, en

harmoniosos acord d'estilització amb les insuperables formes dels seus penyals prodigiosos.

Ramon CANALS.

U N S M O T S

UNES lletres, em diuen que escrigué, per al nombre de CATALUNYA dedicat a la Mare de Déu de Montserrat.

I jo, que en aquests instants rodo món cercant un un redós per a la salut corporal dels qui la tenen amenaçada, no tinc esma de fixar l'atenció.

Giro els ulls de la meva ànima vers l'alta peanya on la nostra pàtria ret els seus simbolismes. Entre boires i girsors actuals del meu esperit, veig el sol d'aquells cims... i ací s'atura tot el meu sentir! Gusto aquella tebior penetrant; hi trobo escaient la Verge Bruna, en mig d'aquell sol; m'apar que més avall, a l'entorn de la Muntanya, les oliveres plàcides n'atenúen les ardències; mentre els blats i les roselles dels camps que en tota la plana s'escampen, es daleixen per l'aire frescal que les gronxa, i més pel sol que daura les espigues, per arribar-les a un holocauste sublim...

Tot és bell. Tot és amable, on Catalunya marca el seu ésser!

Jo, pobra dona i emigrant, vull dir als germans que com jo pateixen de llunyania, que si podia haver un manadet de farigola de Montserrat, molla de rosada, cixemorada pel sol, n'embaumaria l'aliment que posaria a taula, me n'ompliria el respir, de la flaire sanitàosa dels seus troncs i de les seves flors, i pensaria moltes coses, presents, passades i venidores encara, amb el ramet de farigola a la mà...

G R A C I E T A B. D E L L O R E N S

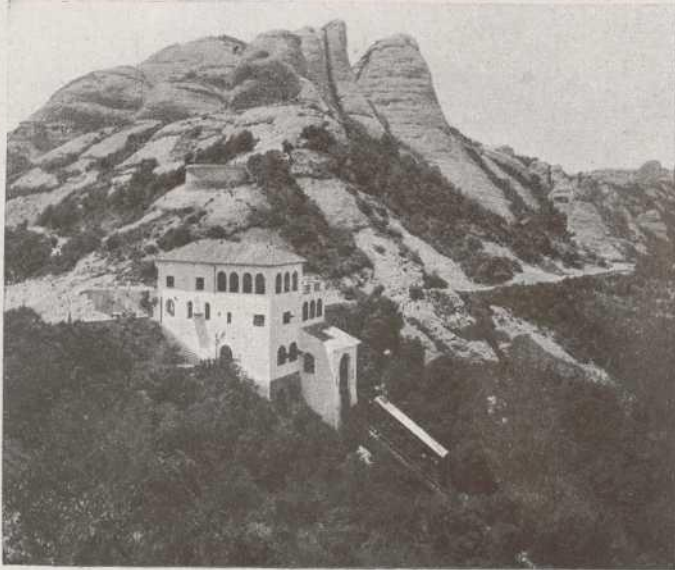
FUNICULAR DE SANT JOAN

UNA de les excursions més sovintejades en tota anada a Montserrat, és la que té per fita l'ermita i mirador de Sant Joan, que ara, amb la construcció del funicular del seu nom, ve a quedar a pocs minuts del monestir. Abans — d'això només deu fer vuit o nou anys — al lloc que avui ocupa aquest modern sistema de transport hi havia un camí bona part del qual engranat amb troncs d'arbres, que en època de pluges feien perillosa l'ascensió als que volien donar-se el gust de pujar per la drecera dita "Canal dels Avellaners".

Val a dir però que la fatiga que pogués ocasionar s'esvaïa aviat, un cop arribat a l'ermita des d'on es pot gaudir dels panorames més esplèndids. Tota la plana del Vallès, amb Barcelona al fons, mig amagada per la muntanya del Collecerola, i tota una estesa de pobles i viles que semblen parades de pessebre vistes d'allí dalt estant.

Ara, en canvi, per la comoditat del funicular, són molt pocs els que encara fan el viatge a peu, anant a voltar pel "Pla dels Ocells" o pel camí de San Miquel, perquè no val la pena degut a la rapidesa i baratura del viatge.

Aquest funicular és, de tots els que existeixen, un dels que té un pendent més ac-

Estació superior i roques de Santa Magdalena

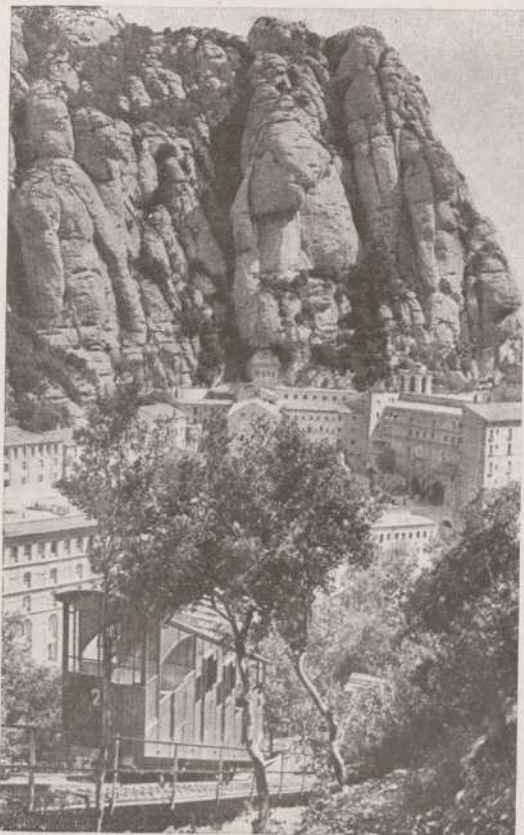
centuat; hi ha indrets que arriba fins al seixanta per cent.

En el mateix edifici de l'estació superior del funicular hi ha un restaurant que pels panorames és esplèndids que es pot gaudir tot menjant es veu sempre molt concorregut.

Al peu mateix d'aquest edifici comencen dos camins: l'un porta a l'ermita i a l'antic restaurant de Sant Joan; l'altre, millorat fa pocs anys, mena fins a empalmar amb el camí que del monestir va a Sant Jeroni. A pocs minuts també hi ha el camí de l'ermita i mirador de Sta. Magdalena en un dels pics més alts, en que hi ha el pintoresc tros dit *Escala de Jacob*.

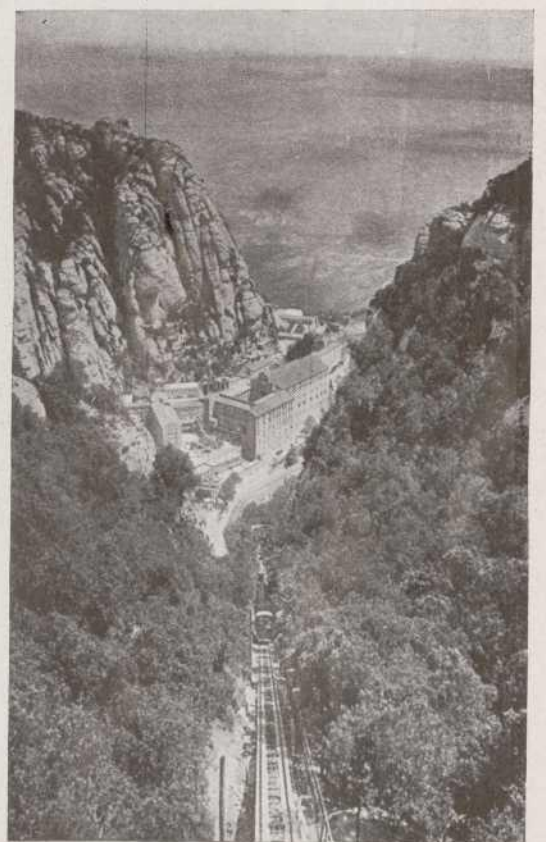
Tot aquest costat de muntanya, que dona a migdia, és el que permet veure millors perspectives i és també el més assolat. L'horitzó té per límit allà al lluny les muntanyes de Prades.

Abans, fer excursions per tots aquests indrets que hem anomenat, demanava molta voluntat de caminar, perquè l'ascensió a peu era bon xic cansada; amb el funicular, hom troba el camí molt fàcil, i per altra part facilita a molta gent que pels anys o pel que fos, no podien visitar abans les parts altes de la muntanya santa i que ara ho poden fer, fruit i delectant-se davant d'aquell l'espectacle meravellós

Visto total del Funicular

El Funicular des de l'estació superior.

Vista del Monestir des del Funicular.

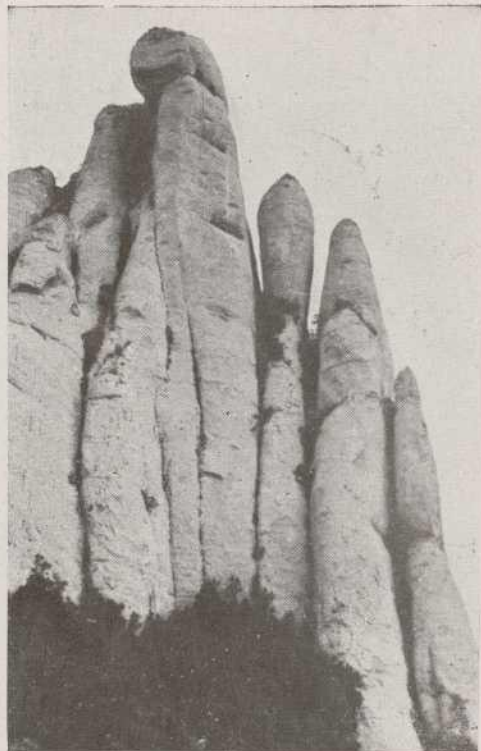
DIVAGACIONS A L'ENTORN DE MONTSERRAT

Roques de Sant Salvador

El "Gegant Encantat"

Els "Flautats"

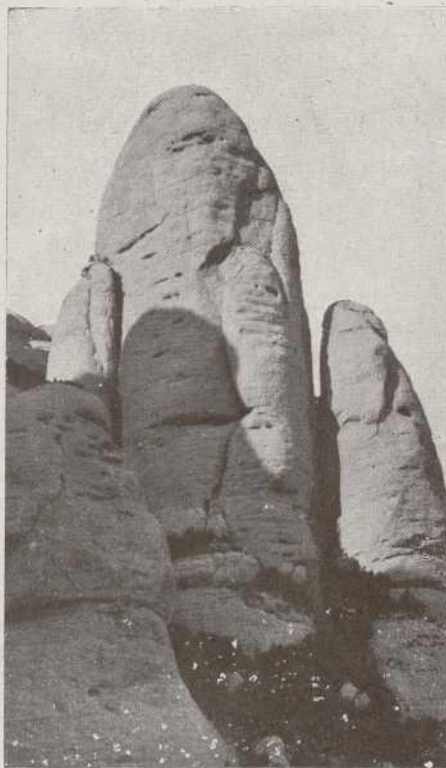
MONTSERRAT és una muntanya feta de realitats, de tradicions i de llegendes. Muntanya magnífica, bloc immens tallat per mans sobrenaturals damunt la planura. S'aixeca com un sol èd, com si no li calgués l'acompanyament de les terres baixes, qui haurien pogut servir-li de graons, de rampes seguides i en creixent per fer-li de camí vers el cel. Montserrat, no; té l'orgull noble i diví de la seva força, i viu, a través de les centúries, amb l'eterna majestat de les coses eternes, qui són.

Es una muntanya feta de realitats, però de realitats imponents, engendradores de fantasies. La naturalesa és sempre pròdiga amb les coses sublimes. El roqueram gegantí ha obeït a la mà d'un artífex suprem, ha près les formes més inesperades, les actituds més inversemblants; i ha sabut combinar e's moments del repòs serè amb les febres i els deliris d'una fantasia esbojarrada. Té la puresa de l'art grec, la tranquil·litat del romànic, el misticisme de l'ogival, les inquietuds del barroc.

Damunt els recons de calma, damunt les soledats, bramen els vents i es descapellen les tempestes. Els núvols baixen i embolcallen els cims, les arestes, les agulles, pesadament, encesos per la fulguració dels llampecs, trencats per l'espècie dels trons qui desperten els ecos adormits i els criden al sabbat que els mals esperits colren, a la fantàstica bruixeria dels elements furiosos.

Però quan el dia és serè, i el cel és blau, Montserrat és un poema de dolcesa i de calma. Es la serenitat suprema. Alliberat de les dolors del mal temps, vetlla llavors sobre Catalunya con una deïtat pairal convertida en pedra per posseir l'eternitat i eternitzar la seva sobirania.

Panorames i més panorames, pobles, masies, camps de verdor, boscos i aigües, i al lluny la mar, que no li deixa sentir veus enfellonides, sinó que li mostra, com home-natge, una serenor perpètua per no interrompre la benvolença del seu esguard.

Roca de la Santíssima Trinitat

L'antiga fe de Catalunya, na fet de Montserrat un temple. Un temple incommovible

Catalunya, com tots els pobles nobilíssims, té un gran passat. Les recordances heroiques i místiques omplen la nostra terra. Però si Ripoll, Poblet i Santes Creus són, abans de tot, monuments històrics i artístics; si els cenobis i les ermites humils

s'extenen per boscos i muntanyes com desprendiments camperols de les seus, com reflexos de les grans fàbriques romàniques i gòtiques qui són l'orgull de les ciutats catalanes; si les ruïnes dels castells feudals parlen de tençons i de revoltes, de corts d'amor i de càsties cruels, Montserrat, el gegant de pedra, és el santuari màxim de Catalunya, el camaril de la Verge qui presideix la vida religiosa de tota la terra catalana.

Montserrat, vencedor dels bàrbaros qui han tacat les teves pedres sagrades, per desaparèixer després, mentre que el teu mone tir s'aixeeava de nou més gran i resplendent!

La fantasia ha teixit llegendes i tradicions per donar a les roques immòbils un deix espiritual, per fer sentir per damunt les pedres milenàries el cant d'una poesia qui va de les visions extàtiques fins als dolorosos abims de la tragèdia.

Montserrat és una font de llegendes i tradicions, roses de la pietat medieval, de fulles canviants, lleus i transparents com finestral gòtic, feréstegues com gèrgoles amenaçadores, per on passa l'imatge espantosa i redimida de Joan Garí, entre flamarades qui semblen despreses de les terçines dastesques, i llurs apoteòsiques, enaiguades de llàgrimes com les que caigueren dels ulls de Kundry damunt els encisos del Divendres Sant.

L'inspiració dels poetes catalans ha florit a l'entorn de la Verge y de la seva muntanya. La Verge ha estat cantada amb devoció i la muntanya amb entusiasme.

I la Verge i la muntanya s'han unit i format un sol i puríssim concepte, com l'imatge i el temple.

Mirat de l'Argentina estant, Montserrat devé encara més simbòlic.

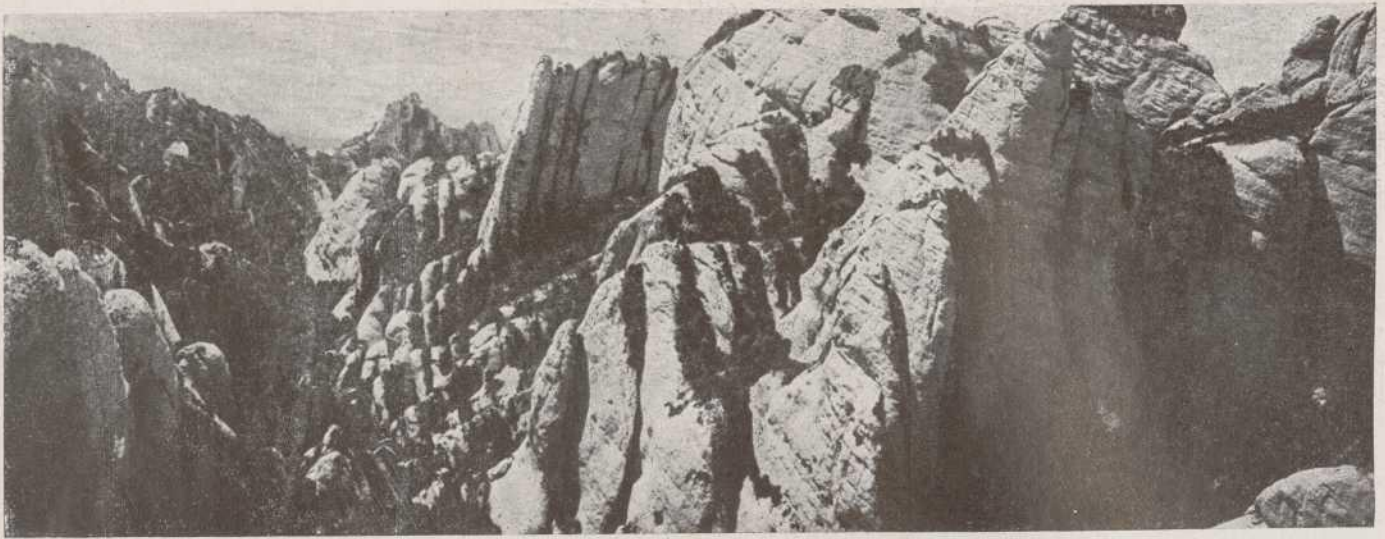
Té l'encís de les coses llunyanes, de les coses que pots no veurem més.

I en fugir de les coses tangibles, Montserrat s'espiritualitza i pren les sonoritats d'una simfonia inefable.

Jerònim ZANNÉ.

VARIACIONS SOBRE MONTSERRAT

La vall anomenada "Els Ecos", vista des de Sant Jeroni

MONTSERRAT, a l'nostre entendre, representa molt més que una muntanya i un monestir: és la concreció permanent d'un cataclisme tectònic que ha donat fesomia pròpia a un tros de terra catalana.

□ □

La tradició, que és, a fi de comptes, allò que dóna sentit a la vida d'una contrada, sigui per mitjà de la fe o bé per la continuada mutació de les generacions que se succeeixen, ha auriolat de llegendes tot allò que fa referència a Montserrat.

□ □ □

La pròpia naturalesa ha ajudat en alt grau a fer possible l'enlairament del significat místic de la muntanya granítica. Per un atzar de configuració, allí on tot és propi d'un país de terres calisses, hi sorgí la bella forma del gegantí promontori, com si realment hagués estat pastat per fer exaltar les virtuts de la raça.

□ □ □

La sola vista del monestir, que representa la creació més ardida de l'home en mig d'aquells espadats ingents, fa l'efecte que, en bastir-lo, hom tenia els ulls fets en allò que, en el transcurs dels segles, havia de representar. Sembla talment que la mateixa natura va ésser pròdiga en voler col·laborar a la formació del santuari màxim.

□ □ □

Si un hom contempla, de Monistrol estant, la muntanya que comença a la vora mateixa del riu Llobregat, de seguida se li acut que és obra dels déus benfactors el que té al davant. N'hi ha prou amb una mica

Contrallum des de la pineda de Monistrol

Els Pics de Santa Magdalena des de Sant Dimes

d'imaginació per fer-nos la il·lusió que estem en contacte amb la cosa més ben rebuda del món.

□ □

Això que diem és la primera impressió. Quan encara no s'ha donat un pas per les mateixes estribacions de la muntanya. Feu-vos càrrec, doncs, quin ha d'ésser l'estat d'esperit del que, sense prevenció de cap mena, només guiats pel seu instint sensorial i místic, fa via per gaudir-ne plenament totes les beutats allí atresorades.

□ □ □

Montserrat, pel cantó de les creences i llegendes, té un anecdotari tan vast que, difícilment hi haurà un altre indret de la terra que l'avantatgi. Està bé que existeixi un Lourdes. Però aquest santuari pireneic de l'altra banda ha estat més aviat un lloc de reunió per a tots aquells qui han hagut necessitat d'un guariment físic, ans que tonificar la fe, potser defallent.

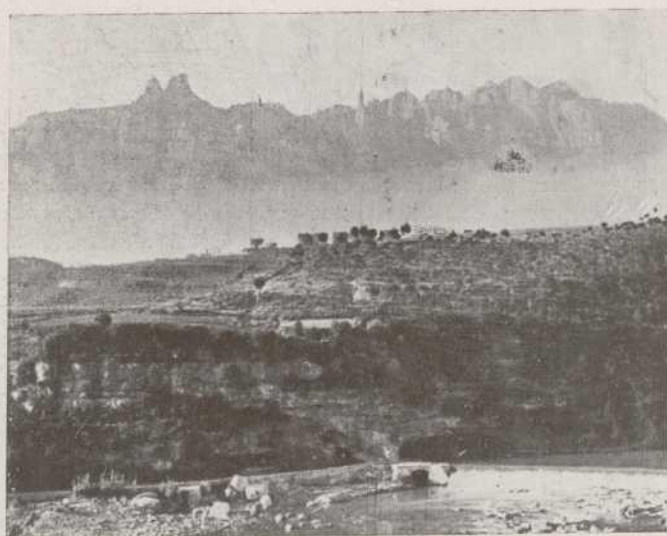
□ □ □

A Montserrat no s'hi va per demanar guariments que són l'esperança dels esperits crèduls. S'hi va a fer ofrena a la vida, a ple aire, amb unió en tot allò que pugui reportar un nou motiu de satisfacció en la joia del viure. Perquè allí no escau d'anar-hi amb imploracions que se sap que no podran ésser satisfetes, segons la necessitat de cadascú.

□ □ □

Es cert que la Moreneta té un llegendari miraculós força extens. També és més cert que ha estat, és i serà, la verge de les generacions catalanes per excel·lència. Però

El curs del riu Llobregat vist des del Monestir d'aquí a suposar que sigui tinguda per una mena de dispensadora de coses impossibles, hi va un bon tros.

□ □ □

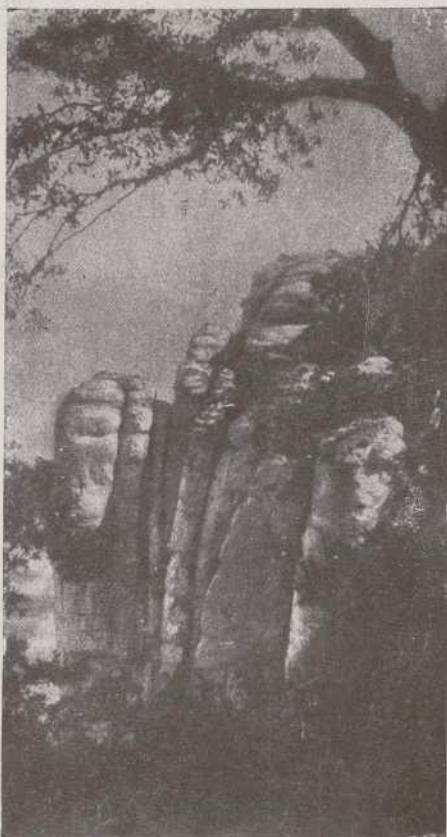
La llegenda miraculosa de la troballa de la Verge, ja ens diu abastament que és un fet palès la seva ascendència damunt els creients. Però hi ha de seguida la força de la tradició que ens diu sense subterfugis que la llegenda s'agermana amb la vida mateixa de Catalunya en aquest punt concret de Montserrat.

□ □ □

Si demanéssim quin és el seu parer, referent a Montserrat, a un català d'aquells que tenen sempre un ai! als llavis, ben segur que no s'hi pensaria gaire a dir-nos que aquest és un assumpte massa august per que ell pugui formar-ne càtedra. Això ens demostra que en aquesta qüestió, fins els homes de més poca consistència en matèria de creences estan d'acord en allò que representa Montserrat en la vida catalana.

□ □ □

Però, fem una suposança: adrecem-nos a un d'aquests catalans qui tenen per Montserrat una veneració que depassa els límits de la tolerància més benivolent. Si el català despreocupat s'ha desentès d'obrir judici, perquè creu que fuig del seu abast,

Una bella perspectiva de la Montanya

La Montanya vista des del riu Llobregat

i això en un sentit sempre admiratiu, el qui té posada la fe en la verge de la muntanya santa, què no dirà? Senzillament: que Montserrat és la més gran de les muntanyes i que el monestir i la seva verge són la glòria del món.

□ □ □

I és que per a nosaltres, catalans, tant si som creients com si no ho som, en tractar-se de Montserrat, ja no hi ha res que ens diferenciï, perquè, la nostra concepció de les coses de la terra que ens ha vist néixer és unilateral, quan hom ha de jutjar allò que és massa nostre, que té un regust massa fort de cosa eminentment catalana.

□ □ □

Per això és que, a Montserrat, si per cas s'hi va amb la intenció d'observar, sense apassionar-se, la deu de gent que sempre hi sojorna, no és gens difícil de trobar-hi fins llibertaris dels més exaltats, junt a persones qui profesen els més austers preceptes religiosos. Es com un agermanament realitzat sense voler-ho; però que té la força suggestiva de crear un corrent de simpatia que no s'oblida, perquè té lloc on no és possible que hi hagi controvèrsia, allí on hi ha davant per davant una evocació que ablaneix els cors.

Père PARIS.

La roca dita El Gegant Encantat

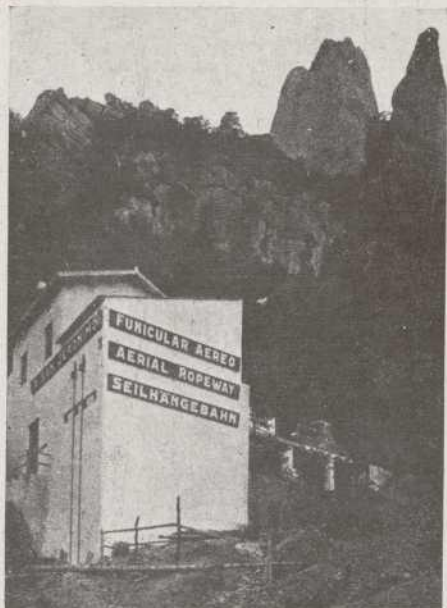
Les roques anomenades El Camell

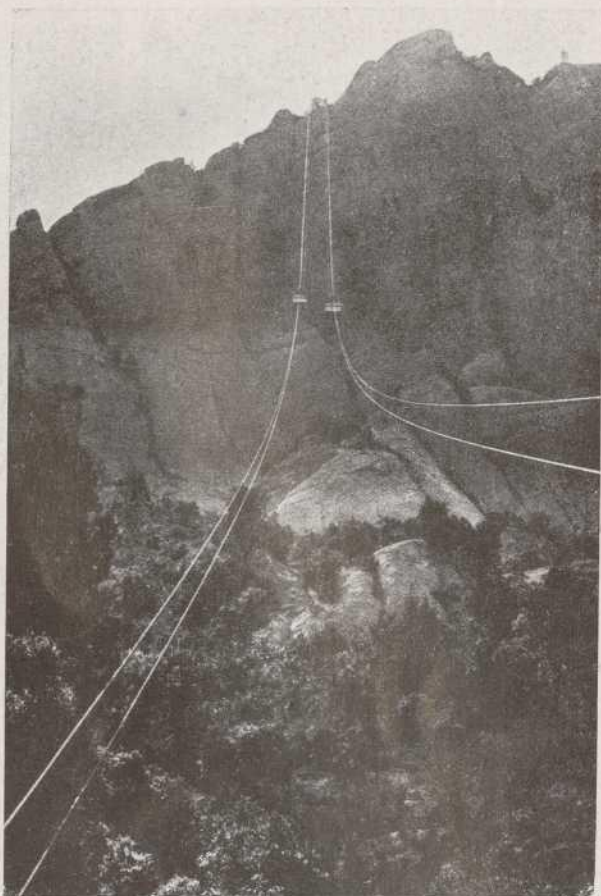
FUNICULAR DE SANT JERONI

SANT Jeroni! Els Ecos! L'Observatori de Montserrat! Turons i penya-egats que us volten! Que cansat era, abanas, d'arribar a les vostres altures! Allò que semblava una proesa d'excursionista neòfit, ha perdut el seu encís!

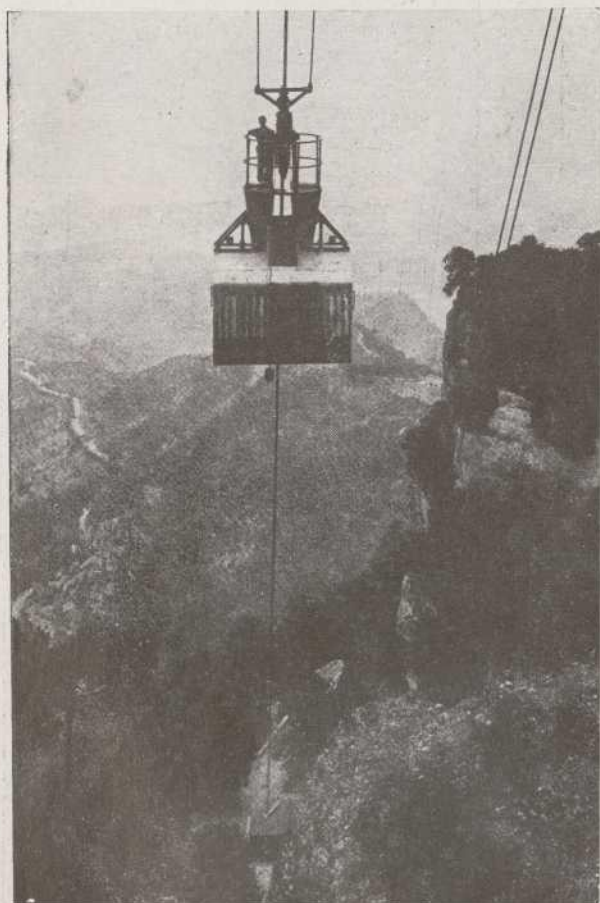
L'enginy humà va atrapant totes les fites, i les vostres, per alteroses que fossin, no podien ésser obstacle al seu afany de domini. La sirena d'un tren aeri ha vingut a rompre la quietud paradisiaca dels vostres contorns! Quan, en dies de boira, us trobàveu isolats com si fóssiu una illa en mig d'una mar calma, els vostres turons aguantaven les tempestes, imperturbables, incommovibles, sols, sense altre suport, que mai no havien necessitat, i ara l'home, aquest home irreverent amb la vostra tranquil·litat, vol lligar-vos, més ben dit, us lliga, com si tinguéssiu por que caiguéssiu, com si sentís temor que us estimbéssiu muntanya avall, com una allau desenfrenada.

Estació a la carretera de Santa Cecília

Encreuament de les cabines a meitat del trajecte

Aspecte de la cabina durant el viatge

Vista de la cabina al moll de trasbord

Els cables del tren aeri que de Santa Cecília va fins a Sant Jeroni, sembla talment que hi siguin posats per aguantar que aquells turons no caiguin. Però no, no cauran. Ja hi poden pujar amb confiança. Són ells el que sostenen tot l'embaum d'aquest non mitjà de transport, que posa Sant Jeroni a deu minuts del Monestir.

Pujar per aquest Aeri fa l'efecte d'un vol en aeroplà, però sense ales ni perill. Cal considerar que té una rampa del dos cents per cent — la més gran del món — per enfilarse des dels sis-cents seixanta-cinc metres sobre el nivell del mar, que té l'estació inferior, fins als mil dos-cents metres d'altitud.

Un viatge bonic de debó.

I sobretot, per la facilitat que hi ha per arribar a l'estació inferior des del Monastir. Es talment un passeig i de passada permet visitar Santa Cecília que avans molts, per precipitació, se'n oblidaven.

A més, des del peu del Monastir hi ha un servei d'automòbils per facilitar el camí a aquells a qui no agradi caminar.

VISIONS DE NUVOLS

MONTSERRAT, la muntanya única, el miracle geològic de la nostra terra, sent molt sovint l'afalac de les boires que muntan de la plana i dels núvols que baixen del cel. Llavors Montserrat s'emboira i esdevé la muntanya màgica... Cap poeta, cap escriptor no assoliria descriure el Montserrat fendint les colossals nuvolades agombolades a son entorn, arrapades a les gràniques agulles dels cimals, o lliscant esfilagarsades pels vessants, o reposant blàment damunt les obagues verdoses de les petites valls. Ni el pintor de fantasia meravellosa gosaria d'imitar aquella còsmica sublimitat de "a cavall de la serra veure immoble — altra serra de núvols molt més alta — cotonosa i inflamada pel Ponent", que va cantar Maragall... L'art fotogràfic ens n'ofereix, en aquesta plana, algunes belles impressions; és, però, el record viu, inesborrable, que gairebé tots els catalans servem de la muntanya santa, embolcallada de núvols, l'únic que ens en pot donar la imatge vertadera.

Tots les havem vistes les negrors espeses dels celatges jugant a fet amb les ferèstegues còrpores dels gegants de pedra que semblen vetllar, consirosos, les cantúries seculars dels monjos. De dalt de Sant Jerònim havem contemplat embadalits la muntanya com eixint d'una mar de boira grisencsa, daurats els cims pel sol radiant, mentre als nostres peus ressonava la tronada i els núvols eren aclarits ei d'allà per la llançadora flamejant dels llampecs. I va la memòria evocant un seguit d'efectes de llum grandiosos i fugissers, que ni un Rembrandt ni un Rafael podrien aconseguir.

En aquesta vista sembla que el Monestir estigui prop del mar.

I sorgeix un record personal... La muntanya restava enrera. Havíem descendit d'ella després d'una tarda d'aiguat i de tempesta imponents. De la finestreta estant del tren de Manresa, l'esguard copsava la muntanya, de punta a punta, com un navili immens que solqués les ones manyagues, apaivagat el torb. Una immensa allau de núvols faixava la muntanya pel mig; part de dalt, emergien els cims tots nets de boira; part de baix, la terra era tota d'un verd mullat i tendre. De sobte, el sol ponentí va inflamar la visió sublim i la muntanya s'abrandà com aquelles glòries místiques que exalten la pensa a les regions de l'Infinit mirífic...

Dins d'aquella boira apoteòsica cantaven a la Verge els àngels de l'Ecolania de Montserrat.

Una clariana de boires sobre Sant Miquel.

Un efecte semblant al de les ones batent contra les roques

La boira embolcallant les roques

EL TROBADOR DE MONTSERRAT

Impossible hauria estat que el poeta dels Idil·lis i Cants místics no tinguéssim dins la seva obra única un volum consagrat a la Verge bruna; impossible doblement, perquè mossèn Cinto estava doblat de religiositat i patriotisme, i ben sabut és que Nostra Dona montserratina, a més de Regina dels Cels, es Princesa de Catalunya.

I aquesta fou la característica del nostre gran cantor: ànima abranda da de misticisme i d'amor a la Pàtria. Mostra d'aquesta aleació poètica n'és, per exemple, el simbòlic romanç Don Jaume de Sant Jeroni, on

Mossèn Jacinto Verdagner,
el genial cantor de Montserrat.

L'autor ens ofereix la figura excelsa de l'Alt Rei, desitjós de veure bé Catalunya, que li roba el cor i per la qual voldria fer una gesta que li en fos digna. Es allà on sent una veu dolça que li assenyala Mallorca i València, presoners de l'àrab traïdor. I, exaltat per l'inspiració, amb veu atronadora, promet la llibertat d'ambdues. Tot seguit s'agenolla davant l'allar de la Verge que encara té els llavis desclosos, i li diu: "A rescatar les captives, Maria, guieu-me vos; — a mon pit doneu coratge, — a mon braç força i braó, — i si en pujar a la serra — vui em deien rei formós, — quan tornaré a visitar-vos — em diran Conqueridor!"

Aquesta doble amor místico-patriòtica omple tota l'obra de Jacint Verdagner. Carles Riba diu que tota la seva concepció mística de la pàtria es troba resumida dins la poesia citada. Podriem afegir, dins tot el volum que porta per títol Montserrat. Per això s'ha pogut dir amb certesa que Verdagner és el trobador de la nostra muntanya simbòlica.

A LA VERGE DE MONTSERRAT

Amb els ocells que alegren vostra serra
vull, Maria, contar-vos mos amors;
si pobres són mos càntics en la terra,
féu que en el cel en cantí de millors.

L'HERBA DE L'AMOR

Si jo la pogués collir,
oh gentil Verge Maria,
volaria a Montserrat,
el cor de la pàtria mia.
Cap el cel,
cap al cel me'n volaria,
cap al cel.
Sentiria el rossinyol
cantant amb l'escolonia,
sota vostre camaril,
la Missa de trene de dia.
Pujaria altar amunt,
a vostra mà em pararia,
i allí amb àngels i escolans,
eica cançó cantaria:
—Una herbeta só olorad,
jo prou la coneixeria;
m'ha donat el mal d'amor,
oh que dolça malaltia!
Sin jo la pogués collir,
em sembla que em guariria.
Del Safreig als Degotalls
la cerco de nit i dia,
la cerco pel Monestir
i sa bella rodalia.
En entrar al temple sant
son aroma ja sentia;
ja me'n pujo al camaril
on me diuen que s'hi cria;
ja en vostres braços la veig,
que l'herba n'es vostre Fill,
oh gentil Verge Maria,
amor de l'ànima mia.
Cap el cel,
cap al cel me'n volaria,
cap al cel.

A LA REINA DE CATALUNYA

Des d'eixes altes cimes, que gran és l'este-
Verge de Montserrat! [lada,
Es el mantell esplèndid de Reina coronada
del nostre Principat.

Cobriu-lo com amb l'ala de vostra providèn-
puix son son àngel bo; [cia,
cobriu ses tres germanes caríssimes, Valèn-
Mallorca i Aragó. [cia,

Doneu abric a Espanya, la malmenada Es-
que ahí abrigava el món, panya,
i avui és com el cedre que veu en la mun-
descoronar son front. tanya

Més gran és que l'Europa, més gran és que
el vostre mantell blau; la terra
a aquell que s'hi soplaja i a aquell que se'n
deu-los abric, si us plau. [desterra

CANÇÓ DE LA ROSA

Colomet que voles,
tes ales tingués,
aniria a veure
mon amor on és.
Rosa catalana,
flor d'or,
Rosa catalana,
quí us tingués al cor!
Allí a l'alta serra
té son niu de flors,
i angelets i monjos
li canten amors.
També li en cantava
quan era escolà,
i ara que en só fòra
faig sinó plorà.
Oh! Allà vull la fossa
on tinc el bregol;
colomet que hi voles,
diga-li si em vol.
Rosa catalana,
flor dor,
Rosa catalana
quí us tingués al cor.

LA MORT DE L'ESCOLÀ

A Montserrat tot plora,
tot plora d'ahí ençà,
que allí a l'Escolania
s'és mort un escolà.
L'Escolonia, oh Verge,
n'és vostre colomar;
a aquell que ahí us cantava
quí avui no el plorarà?

En caixa blanquinosa
mireu que hermós està,
n'apar un lliri d'aigua
que acaben de trencar.
Té el violí a l'esquerra
que solia tocar,
el violí a l'esquerra
l'arquet a l'altra mà.
Sos companys de cobla
el duen a enterrar.
El rossinyol salmeja,
salmeja més enllà;
quan veu l'Escolania,
calla per escoltar.
El cant de les absoltes
comencen a entonar,
el primer vers que entonen
del cel sembla baixar,
el segon vers que canten
es posen a plorar.
El mestre de la cobla
els aconhorta en va,
les fonts ja són rieres,
i les rieres mar.

Oh patges de la Verge,
bé feniú de plorar,
al qui millor cantava
veniu de soterrar.
Els monjos també ploren;
sols canta un ermità,
sentir cantar els àngels
i amb ells el nou germà,
ocell d'ales obertes
que cap al cel se'n va.

Mentre ell canta pels aires,
el violí sonà,

BEN pocs romeus hi haurà que pugin la muntanya santa, que no vagin a visitar la Cova de la Verge, o sigui el lloc on fou trobada l'imatge de Nostra Dona que es venera en el Santuari de Montserrat.

Segons la tradició, a darreries del segle IX va ésser trobada miraculosament dintre les roques l'imatge de Maria. Aquesta imatge santa diu que fou amagada pels cristians a l'arribada dels serraïns, i que aparegué després denunciada per uns llumets que es veien els dissabtes cap al tard mentre s'oïen cants angelicals en l'lior de la Mare de Déu. Això fou suficient per que els pastors avisessin llurs amos, els quals anaren a cercar la santa Imatge en processó, per tal de dur-la a la Seu. Això no va ésser possible, perquè en arribar a determinat lloc l'imatge es féu tan pesada, que ningú no pogué moure-la. Prengueren aquest fenomen per signe clar que la Verge no volia abandonar la muntanya. Fou depositada a la capella més pròxima, que hom suposa degué ésser la de Sant Acisele i Santa Victòria; fins que fou edificada l'església pròpia, allà pel primer terç de la centúria X.

En tot temps va ésser recordat el lloc on estigué depositada tants anys la zagra-

La Santa Cova

LA VERGE I LA SANTA COVA

da Imatge. Aviat s'hi aixecà una capella, que passà per moltes vicissituds fins que fou destruïda per les tropes napoleòniques. Encara foren visitades les venerables ruïnes pels pelegrins que pujaven a Montserrat. Degut a tant persistent devoció, no trigà

decorar amb afegitures artificials, més tost deixar-la com estava quan es va trobar la Santa Imatge. En lloc de retaule hi ha un baix relleu de marbre clavat a la paret, i a ambdós costats hi ha també dos baix relleus que representen episodis primitius.

el desig de restaurar la Santa Cova.

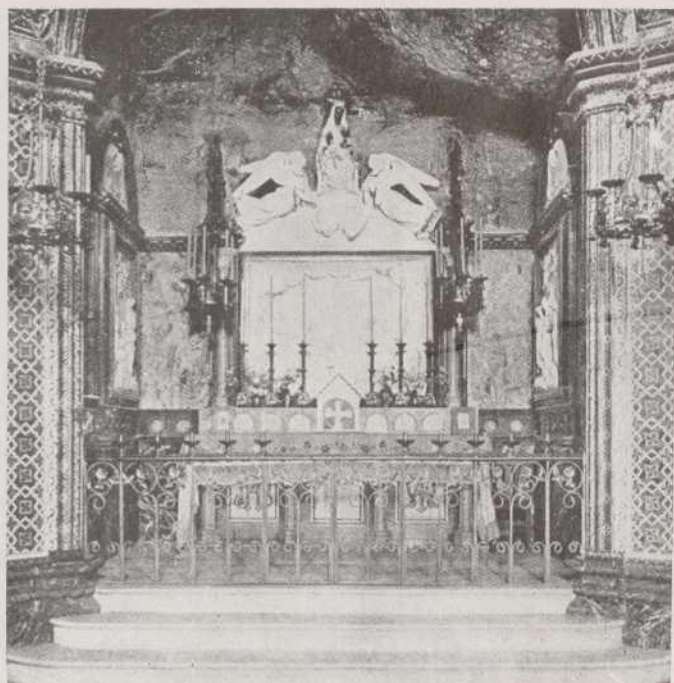
L'actual capella és d'estil bizantí, i ha conservat fins on ha estat possible la mateixa disposició de la construïda en el segle XVII.

Hi ha també un petit edifici monestir en miniatura, amb unes quantes habitacions, per una comunitat reduïda. Té un bell claustre gòtic i cisterna al mig, amb una aigua pluvial excel·lent que convida a beure-la i reposar al cansat pelegrí. S'hi ha afegit un hort, de bon esbarjo i preciós mirador per contemplar l'extens panorama: el riu Llobregat, les fàbriques, les carreteres, i més enllà, a l'altra part de les muntanyes, la ferrovia del Nord, i encara el poble de Vecarisses recolzat a Sant Llorenç, i en últim terme la Maresma i el Tibidabo.

L'església acostuma obrir-se des de Pasqua de Resurrecció fins el primer de novembre. L'interior té la forma de creu, el braç superior del qual el constitueix la mateixa roca, que s'ha eregut convenient no

El quint misteri de dolor i camí a la cova

Interior de la Santa Cova

PEL NOSTRE IDIOMA

MONTSERRAT! Tot un món de records, d'esperances, de sentiments inefables ens invadeixen al sol nom de la muntanya miracle. Des de la més tendra infantesa alimentem el viu desig de visitar-la i unim el seu nom als actes més transcendents de la vida de cadascú; l'adagi català diu que *no es ben casat qui no du la dona a Montserrat*, i tant si som a Catalunya com si som lluny de la pàtria, tant si hi anem sovint com si passen anys sense poder-hi anar, aquest nom no ens abandona mai mentres vivim.

Una generació darreja l'altra, tots els segles mantenen aquest culte de Montserrat, unit i compactat amb la nostra història, cosa que fa dir a Castelar que "el pico de Montserrat refleja las retinas de las navegantes catalanes del Mediterráneo", que lo saudaban arrobados en sus fabulosas expediciones al Oriente de Europa". Però en Castelar només era català per part de mare, que li va transmetre el seu segon cognom Ripoll i era un centralista i espanyolista empedernit, malgrat el federalisme que va predicar arduament durant els primers anys de la seva vida política.

Per això, quan el seu gran amic, català de cor en Tomàs i Salvany, er la casa del qual, a Valls, passava l'estiu, va obsessionar-lo amb una excursió a Montserrat, si va quedar sorprès i encantat pels variis aspectes externs de la nostra muntanya santa, va topar violentment amb el seu esperit en trobar-lo tan diferent del seu i en no poder-lo admetre tal com és.

Els monjos, en saber que el gran home era en el monestir, li varen oferir una poltrona en el presbiteri de l'església, convidant-lo a oir, des d'allí, rodejat de la família que l'acompanyava els divins oficis del diumenge. Ell va acceptar amb gran complaença l'amable oferiment, i durant tota la funció hom el va veure seguir amb unió els curs de les cerimònies, escoltar atentament els cànctics dels monjos i les venetes de l'escolania i els sons de l'orgue, reflectint-se en la seva cara una viva satisfacció.

Però quan un vicariet va pujar a la trona i va pronunciar un notable sermó, en català, naturalment, i amarat de l'esperit de la terra, a les primeres paraules ja va donar mostres de contrarietat, i durant tota l'oració sagrada no va poder reprimir el seu profund disgust. I no tenint-ne prou d'això, va voler que constés permanentment la seva protesta i va consignar-la en l'àlbum del monestir, on encara es pot llegir

avui. En eixir del monestir, rodejat de gent, en mig del claustre i amb gran calor (en un diari de la època es llegeix que semblava l'àngel exterminador), va assegurar que així que arribaria a Madrid aniria a visitar el seu amic Cánovas per comptar-li el cas per tal que castigués l'orador i disposés que no es repetís mai més. Va portar la cosa endavant? No se sap. Només pot dir-se del cert que durant alguns dies va parlar-

rat, on sembla talment que la terra, l'aire, el cel, els pics, les roques, l'exuberant vegetació tot parla en català.

De la verge bruna podria repetir-se la dita de l'insigne escultor rossellonès Oliva, famós a París, on va viure quasi tota la vida. En restaurar-se a finals del segle XIX, el santuari de Font Romeu, situat en una pintoresca muntanya de la Cerdanya francesa, aquell escultor va executar-hi una imatge meravellosa. El dia de la festa inaugural, en rebre les felicitacions de la clerecía, de les autoritats, dels amics i admiradors, de tot el poble algú va dir: —I bé, ara només manca traduir al francès els goigs de Font-Romeu. —De cap de les maneres —va respondre l'artista —la nostra Mare de Deu no entén sinó el català.

No podríem dir altrament, i potser encara amb més propietat, de la Verge bruna? El que sí podríem afirmar de leert, perquè consta en l'història, és que el nostre poble no vol que a Montserrat senyoregi cap més llengua sinó la nostra. Ben clarament va demostrar-se quan va haver-hi ocasió.

Després del casament dels Reis Catòlics, Montserrat va ésser unit a la Congregació de Valladolid i poblat de frares coristes i hermitans castellans; l'abat també va ésser castellà. El nostre poble va rebre amb gran disgust aquesta novetat, i més quan, en els romiatges d'aquest segle de fe ardent, en acostarse els romeus al confessional, el confessor, a les primeres paraules del penitent, l'interrompia amb el erit brutal: *¡Hable usted cristiano!* El *Manual dels Novel·lis Ardits*, dietari de la ciutat de Barcelona, està ple de reclamacions que aquest fet i altres de similars varen motivar dels Consellers i altres autoritats de la nostra terra, Allargant-se massa l'irregular estat de coses, la devoció a Montserrat va minvar extraordinàriament i va arribar que gairebé no hi pujaven romiatges.

Fins el nom varen voler canviar-li, i el varen motejar *Montserrate*, que és el títol d'un poema heroico en octaves reals, escrit i publicat a Valladolid en 1588 pel capitán Cristóbal de Vignés. Ben poés seran el que l'hauran llegit, de seguir, a Catalunya.

L'esplendor de Montserrat i la gran veneració del nostre poble a la muntanya miracle, de la mateixa manera com havia decaigut ensemps amb Catalunya, no ha pogut renàixer sinó ensemps amb ella i amb la llengua catalana.

Melcior CASES.

Sacratíssima senyora Mare del Fill increat, ajudeu-nos a tothora Princesa de Montserrat.

En raó de la alegria que tingúreu, Verge Santa, en aquell alegre dia que baixà en Vós glòria tanta, quant fest-vois de gràcia aurora, de esclava li féreu plat, etc.

Vostra glòria és encisera oh Donzella Immaculada! car de gallarda manera, sou de Déu flor molt preuada. Flor i fruit que ens enamora i a Déu deixa enamorat, etc.

En vostres braços gloriosos veren vostre Fill i Amor, els Reis donant-li preciosos dons de mirra, encens i or; respectant la engendradora juntament amb el regnat; etc.

Des del Mont de les Olivives fou per al cel la partida, amb les carícies més vives que ha tingut mai despedida. Clara musica sonora i caní glorificat, etc.

V. Madona Bruna de Montserrat, pregueu per nosaltres pecadors.

M. S. B. N. 9

AIXÍ

**GOIGS
DE LA
DONA
BRUNA
DE
MONTSE-
RRAT**

R. Serveu sempre la fe en nostre esperit i feu-nos dignes de Déu.

SIA.

MCMXXVII

Virgine de costum.

Miquel Solé-Bojals Barcelona

Poesia del segle XVII

Estampa antiga dels vells goigs de Madona Bruna que encara canten els romeus

se molt de l'assumpte, que al poc temps aquell vicariet, que era mossèn Garriga, va ésser elevat de categoria arribant a rector de la parròquia de Betlem de Barcelona, i que a Montserrat varen continuar, sense interrupció, el sermons en català.

I és natural que així sigui, perquè l'Església, des del seu origen, no admet més que el llatí, que és la seva llengua universal, i en cada país distint, la llengua popular d'aquest país. I si hi ha un punt on la llengua dominant en absolut té d'ésser la llengua popular, aquest punt es Montser-

SANTA CECILIA

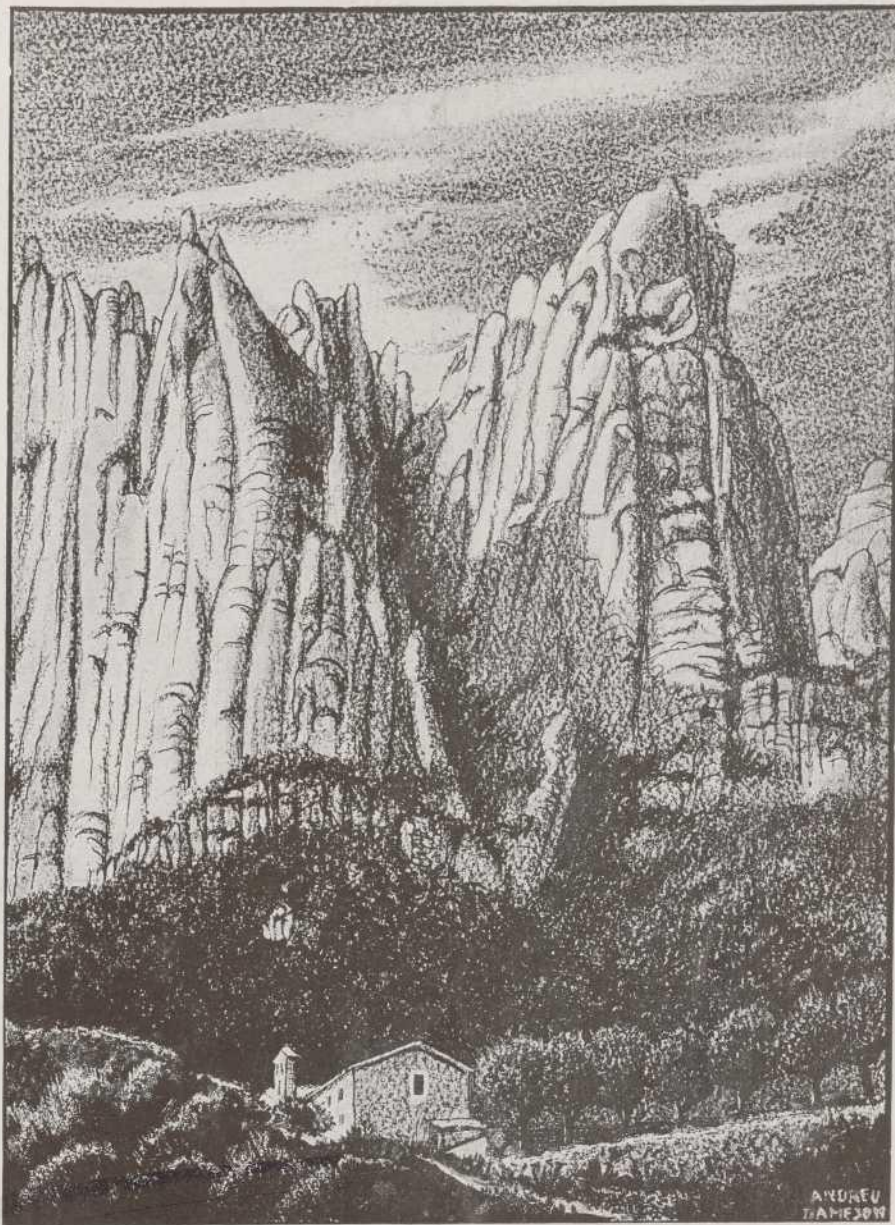
PUJAR a Montserrat i no visitar Santa Cecília, és no tenir cap antecedent del significat històric ni religiós del vell monestir. Perquè — tal com sona — tot un monestir fou en son temps l'església esmentada, i fins completament independent de tota altra autoritat monàstica segons ben clarament consta en la seva escriptura original.

Va ésser en l'any 871 quan el castell *Narro* i terres adjuntes foren dades per fins de vida monàstica, sota la Regla de Sant Benet. Durant alguns segles tingué suma importància sota la regència d'abats que tingueren força anomenada i feren obres notables.

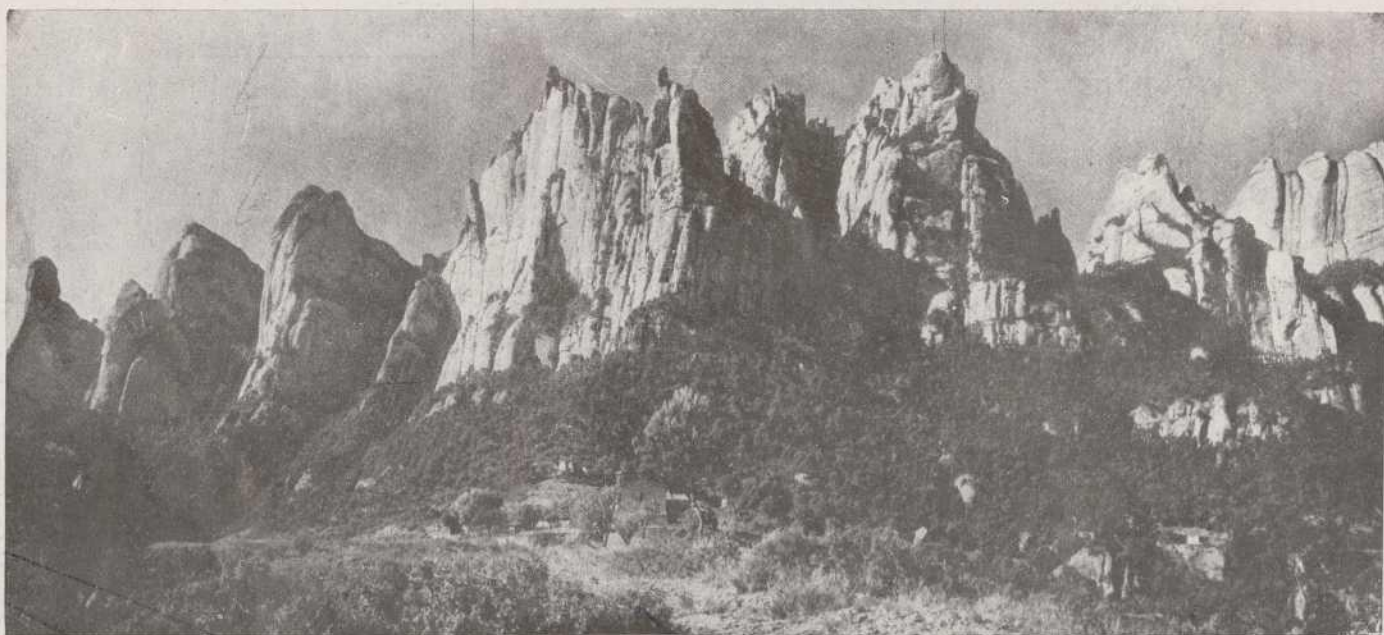
Quan el santuari de Montserrat començà la volada de la seva actual universalitat, Santa Cecília perdé nom, i després d'uns anys de decadència, en 1539, perdé la seva independència. Vicissituds penoses per Montserrat arrossegaren quasi a la desaparició el vell monestir, però tot just vingué la renaixença, els monjos montserratins curaren de restaurar tan venerat monument de l'antiguitat.

L'absis, molt senzill, és un dels millors exemplars d'estil bizantí que es conserven, segons dictamen d'arqueòlegs entesos. De l'antic monestir resta ben poca cosa: tan sols la casa rectoral tal com avui la podem veure.

La part més coneguda actualment és la font d'aigua regalada, que el pelegrí troba al marge de la carretera de Can-Massana a Montserrat, a uns quatre kilòmetres del monestir. Es una passejada de prop d'una hora, amb vistes esplèndides cap a l'Orient i Nord fins els Pirineus, i a l'Oest les capricioses figures dels alts penyalars de Montserrat, entre els quals sobressurt el famós *Caball Bernat*. Cinc minuts més enllà de Santa Cecília hi ha un hostel acomodat i econòmic.

El monestir de Santa Cecília. (Dibuix d'A. Dameson)

Vista panoràmica des de Santa Cecília

LES ERMITES

LES ermites eren en nombre de treze, dividides en tres seccions: Tebes, Tebaida i Tabor. Pertanyien a la primera, les de Sant Jaume, Santa Magdalena, Sant Onofre, Sant Pau i Santa Catarina, les quals el torrent de Santa Maria separava de l'altre secció: Sant Benet, Sant Salvador, Santíssima Trinitat, Santa Creu, Sant Dimes i Sant Antoni, en

Vista davant les ruïnes de l'ermita de Sant Salvador

VENERADES

El de Sant Joan—fet de nou l'any 1919 — té dues grans sales-menjador i un espaiós terrat des d'on s'obriria un esplèndid panorama. A la de l'altra banda sols té capella la de Sant Dimes (1893).

A l'ermita de la Santíssima Trinitat—famosa per haver-li habitat el P. B. Boil, company de Cristòfol Colom en son segon viatge de descoberta a Amèrica—

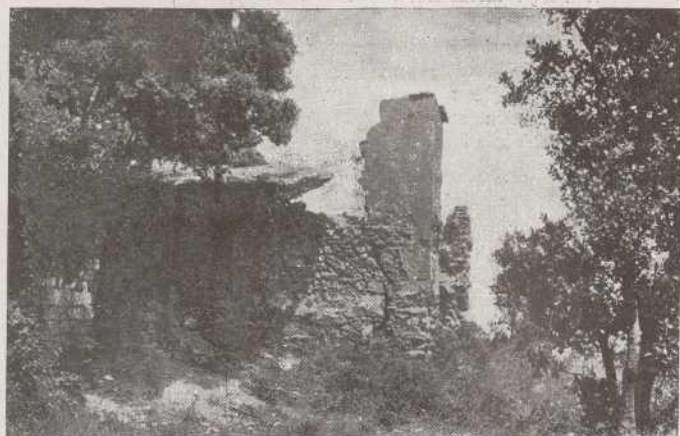
Capella de Sant Jeroni

la part més alta. Al mig de les tres seccions i servint de residència al pare vicari, hi havia la de Santa Agna, des de la qual s'esbranquen els caminets que duen a totes les ermites i que llisquen per entre pintorescos paratges que són l'encant de tots els que'ls recorren i que frueixen de panorames esplèndids.

Les més fàcils de visitar són les de Sant Joan i San Jeroni. Ambdues tenen capella i restaurant.

El mirador de Sant Jeroni

Ruïnes de l'ermita de la Santíssima Trinitat

solament s'hi veuen grans runes. Fou definitivament abandonada en 1822, en ésser assassinat per uns lladres l'últim ermità, el P. Gaspar Soler, tràgic succés que produí fonda emoció entre els monjos del monestir i que desaconsellà des d'aquell moment la continuació de la vida eremítica a tota la muntanya per la manca de seguretat dels ermitans, degut als bandolers que en aquella època infestaven les contrades.

Capella de Sant Aciscle i Santa Victoria

L'ermita de Sant Miquel

1. — Juan en Pau va dur la Emilia ja eren quatre de família.

2. — Sortiren de Barcelona en un vagó de segona

3. — A Monistrel hi ha cacera d'un bon lloc al cremallera

4. — Ja ve el gos de la ecasillas. Prepareu la calderilla

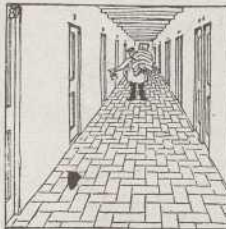
5. — El passatge és ben igual a un pessebre de Nadal

6. — En baixar del tren, la vista sembla un quadre futurista

7. — Han trobat de bell ailluri molts que fan cara de nuvi

8. — Una cel·la els han guardat San Alfons, sota terrat.

9. — S'han arreglat un xiquet i a l'església van de dret.

10. — Contemplen la dolça cara de la nostra Reina i Mare

11. — L'escolt que aquí veieu és l'únic que no té veu

12. — Aquí han pres ben bé la mida de lo trista que és la vida

13. — Quan el nen s'empassà un os van prometre un cirri gros.

14. — Ara els catòlics proveu puix no es volen decandir.

15. — Tan bon punt lloguen terrissa comença la troncadissa

16. — Noi, pollastre cada dia — diu el nen — ja hi firmaria!

17. — Un cop fillits els piastres s'en van a veure els Misteris.

18. — Ja diu la noia admirada: — No hi entenc, però m'agrada

19. — La cosa té aire jolius benjadera com un nuvi

20. — En altre temps uns pastus trobaren, al Sant Reubó

21. — la bella imatge amagada i de serafins voltada...

22. — En aquella avinentesa volia partir — la a Memress.

23. — Per més esforços que fan no poder passar avant.

24. — Fins que comprenen que allí vol la Verge un Montesi

25. — On l'honren mit i uns ets monjos i escolans

26. — L'indemà tots agraciats s'en van cap els ospadats

27. — Déu nos en guard, diu la dama que aquí ens (allés una cama)

28. — El pare els explica — Allí peç fra Joan Gari

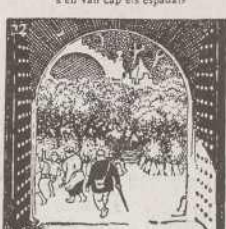
29. — Em, to del crag no escupes: Vas anar de quatre grapes.

30. — fins que un nin va haver cridat: «Alça, Déu t'ha perdonat!»

31. — Com que allí no es gasten cines van al llit com les gallines

32. — En canvi, a punta de dia a Sant Jordi fan via.

33. — Aquí al que no'ls enuja allí de que «tot se puja»

34. — A un cert lloc tot ple d'encis han begut «aquell anís»

35. — El senyó amb el verascop els retrata més d'un cop

36. — Quan la señora arribava està «que no pot dir fava»

37. — Colossal! Això és molt pros! Quina vista! Quin arrós?

38. — Vaja, una vegada a l'any! Hem de brindar amb xampany.

39. — No mentis pas la fama Es igual que un panorama!

40. — Noi quins cos, quin retuc! — Comproco el símbol del Bruch

41. — Aquella «la lliujana» do seria pas l'Havana?

42. — Serà qüestió de tornar-hi, no fèssim tard al Rosari

43. — Li demaneu a Maria Tindrà amb salut i alegra.

44. — Gasten algunes pesetes en rosaris i estampetes.

45. — Menjen a Santa Cecília escudella de família

46. — Ha volgut veure el mirnyó tescoves de Collbató.

47. — Varen dir que els recollia l'auto de dos quarts de sis

48. — Ja tornen a sé a l'andén i tot s'ha acabat. Amén

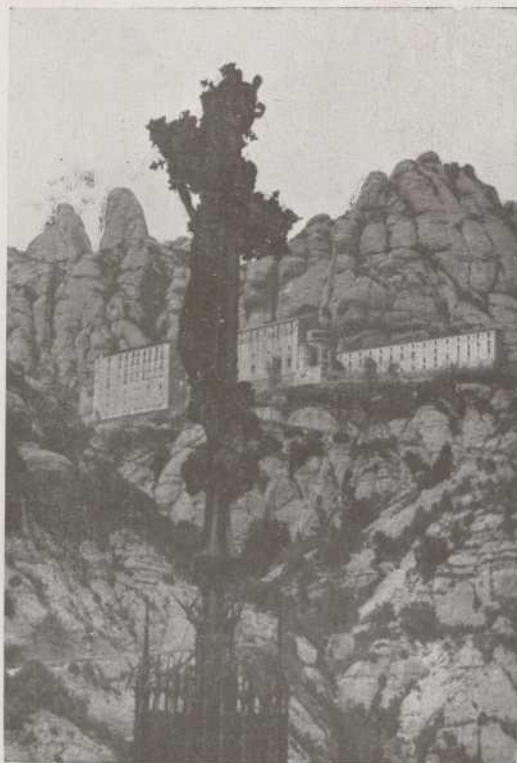

Una romeria que inicia el Via-Crucis. (Fot. Bergadà)

LA devoció a la Verge de Montserrat ha estat en tot temps veritablement popular a tota Catalunya i fins a les altres terres hispàniques i fins estrangeres. Són notables les romeries que tot sovint hi van de Barcelona, Sabadell, Terrassa, Badalona, Rubí, Martorell, Vilafranca, etc. A més de visitar el Santuari i la Santa Cova, els pelegrins mai deixen de fer la via-crucis.

LES ROMERIES I ELS MONUMENTS

A més els romeus fan el camí del Santíssim Rosari. Comença un xic més avall de l'estació del ferrocarril; té a voltes tres metres d'amplada i uns tres kilòmetres de llarg. Obert damunt la roca viva, vorejant sempre abims profunds, tenint al dessorre alterosos penyalars, el camí de la Cova comunica l'esgarripança que fan sentir les grans sublimitats de la naturalesa; acabant-

Quint misteri de dolor: La Crucifixió

El camí de la vida dolorosa comença enfront del portal del Santuari, allà on, cobert aquell tros del torrent de Santa Maria, s'hi urbanitzà una placeta-jardí; així també hi ha l'antiquíssima font del Portal o del Miracle, d'aigua molt bona i, sobretot, molt freda, com sigui que té una graduació mitja de 9'7.º centígrads. El camí que mena al Via-Crucis, comença de pujar des d'ací per un camí ample i molt ben arreglat. Les seves catorze magnífiques estacions monumentals, concebudes dintre d'una mateixa tònica estilística, començades en 1904 foren acabades en 1916 justament en la singular capelleta dedicada a la Soledat de Nostra Dona; el pintor Vilàs l'ornamentà amb frescos del seu peculiar estil.

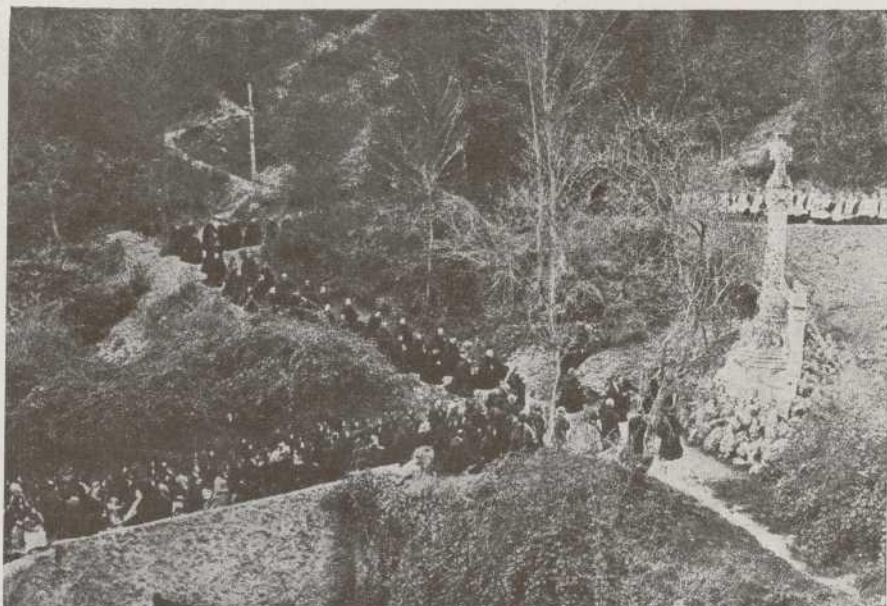

Tercer misteri de dolor: La Corona d'espines

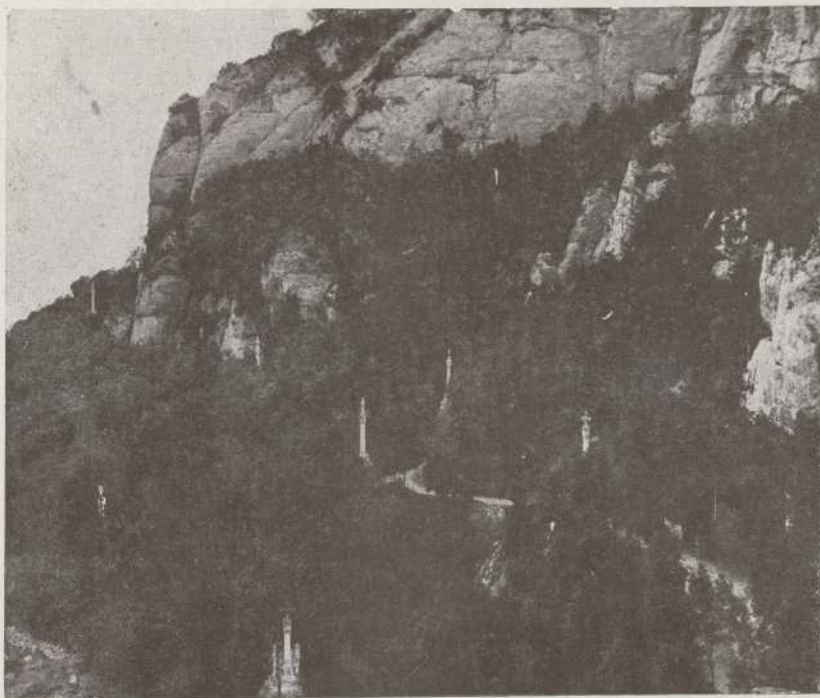

Primer misteri de Glòria: La Resurrecció

La processó del Via-Crucis

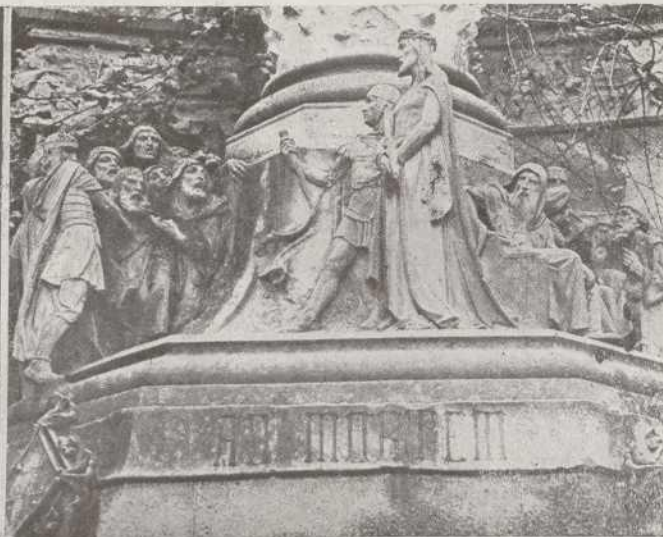
lo d'embellir els quinze monumentals misteris del Sant Rosari, que amb esciient diversitat d'estils i grandàries s'esgraonen des de la dregera de Monistrol fins a la Santa Cova. Aquests monuments són deguts a arquitectes i escultors diferents, al revés de les estacions de la Via-Crucis, que amb sa unitat d'estil, revelada dins la varietat de formes, senyalen la mà de l'arquitecte barceloní don Enric Sagnier. El darrer misteri inaugurat fou el primer de Glòria o sigui la Ressurrecció de Jesucrist, en el qual En Gaudí va simbolitzar la Ressurrecció de Catalunya. Apar tan-

Els camins del Via-Crucis

mateix que Religió, Art i Natura s'hagin conjuminat per fer del susdit camí una via d'insuperable encís i fermosor.

Tothom que el segueix, no pot deixar d'admirrar-lo, d'estimar ses bel·leses i comprendre amb quanta raó hom l'anomená ja de bon principi *Camí de Plata*, nom que li escau encara més avui després de l'erecció dels misteris que s'han anat construint des del 1896 al 1916, mercès a la devoció i generositat dels fidels catalans, que mai no s'han fet el sord ni han escatimat llurs cabals sempre que s'ha tractat d'honorar a la Verge bruna per a major glòria de Catalunya.

Primera estació del Via-Crucis

Dotzena estació del Via-Crucis

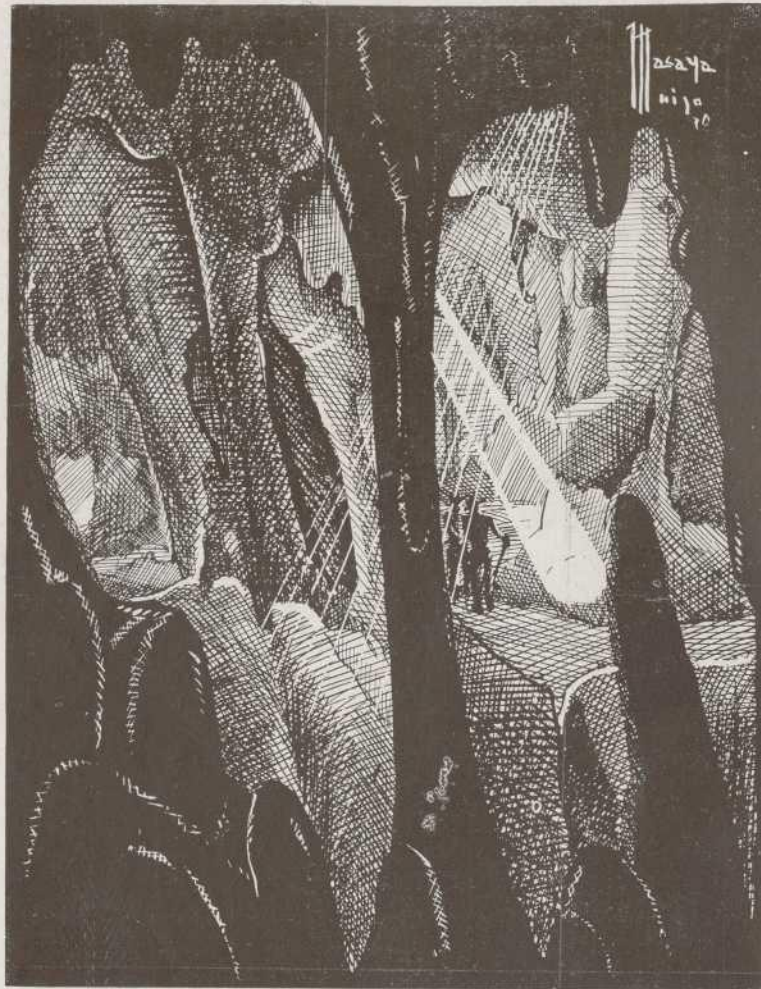
LES COVES DE COLLBATÓ

Un cop vist Montserrat de fóra en sa superfície, és digne de visitar-se Montserrat de dins, en les grans coves del salitre situades en el terme de Collbató, a sis kilòmetres de distància del Santuari. Pot anar-s'hi pel camí de Sant Miquel o pel de la Cova; la distància és gairebé la mateixa; passant pel primer, s'hi pot arribar més descansadament, puix poden utilitzar-se caballerios. En les coves molt extenses i plenes d'estalactites i estalagmites que ofereixen la més variada sèrie d'espectacles, el mateix que a l'exterior de la muntanya, s'hi veu la mà grandiosa de l'Omnipotent que amb els elements materials arriba a crear la bellesa més espiritual i pura.

Aquestes coves foren conegudes dels antics, com ho demostren inscripcions que es conserven dels monjos de Montserrat, principalment dels segles XVI al XIX; amb això no més començaren a ésser visitades a la meitat d'aquest segle.

Els camins que hi menen, van millorant cada dia per tal que la expedició es pugui fer amb seguretat i sense molèstia greu. Els qui desitgin anar-hi a cavall, han de prendre el camí de Sant Miquel i a uns 300 metres més enllà de la dita ermita es troba a mà esquerra el camí de cinc kilòmetres de llarg que mena a la porta de les coves.

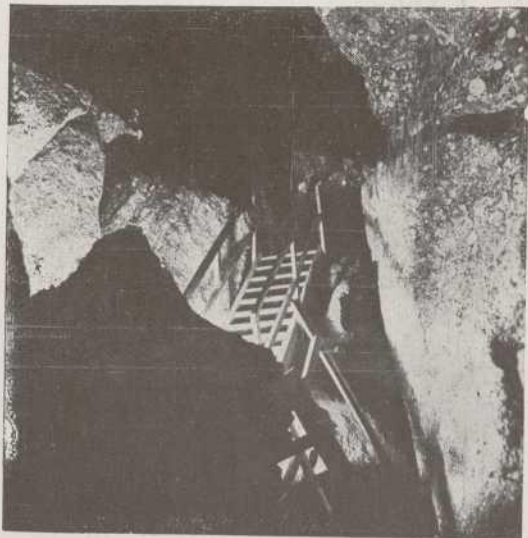
A l'entrada de les Coves hi ha una gruta, anomenada *La Cuina*, les parets de la qual són ennegrides de fum, sospitant-se que ací havien fet foc per coure les viandes i alimentar-se els guerrillers

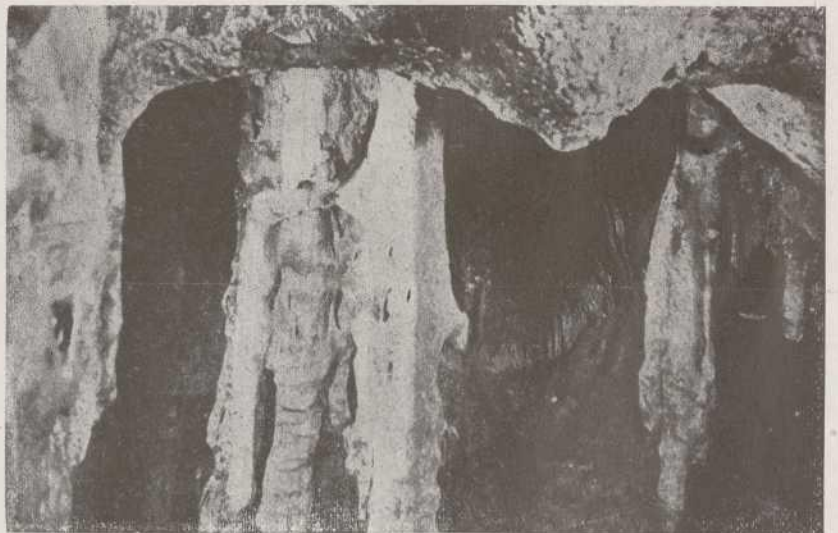
Les Coves del Salitre. (Dibuix de Macaya Cantó)

de les Columnes, i d'altres que per les dificultats que hi ha d'arribar-hi o per poc conegudes no son tan visitades com les que hem descrit més amunt.

Les coves de Collbató, dins la gama immensa i polieroma de la Muntanya Santa, són una atracció més pels qui com o romeus o com a turistes la visiten. En elles tant l'arqueòlogue com l'artista hi frueixen de l'espectacle de Montserrat *per dins* que, com diem al principi d'aquestes resumides ratlles, és també digne de visitar-se.

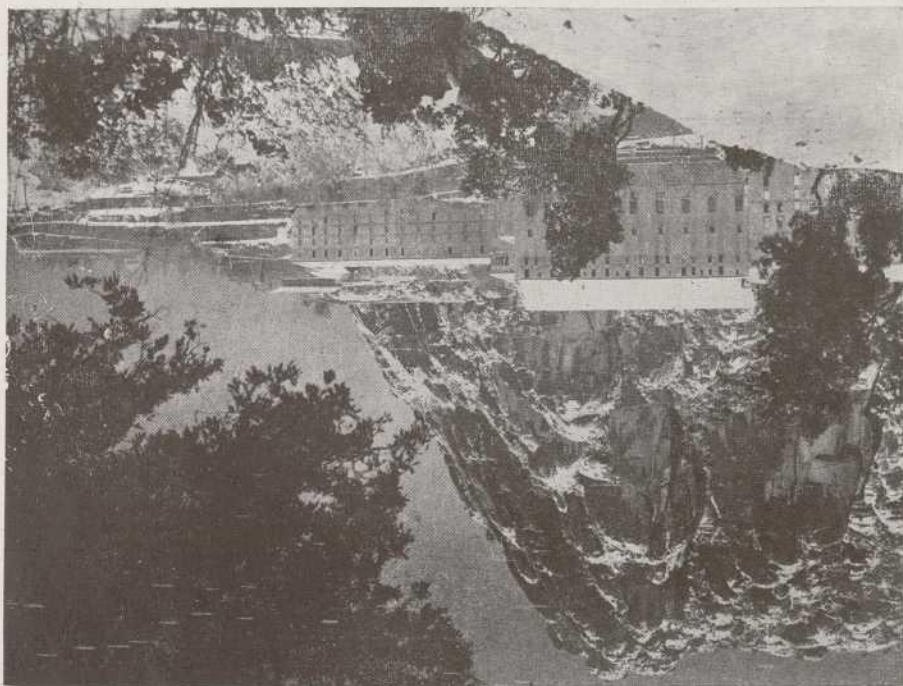

El pou del Diable

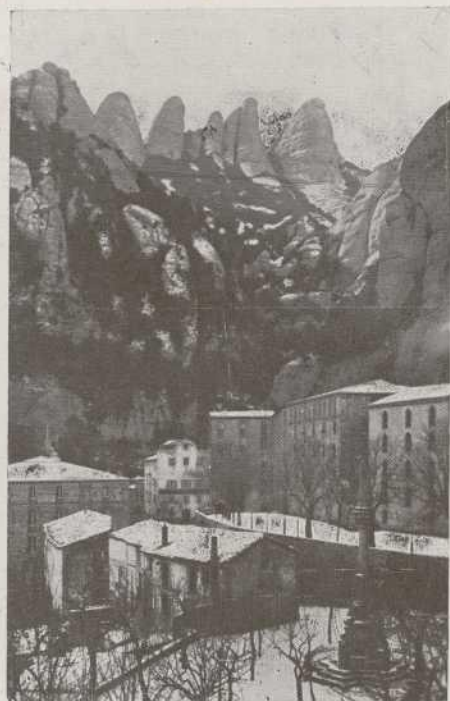

Un aspecte de l'interior de les grutes

Aspecte general del Monestir després d'una forta nevada

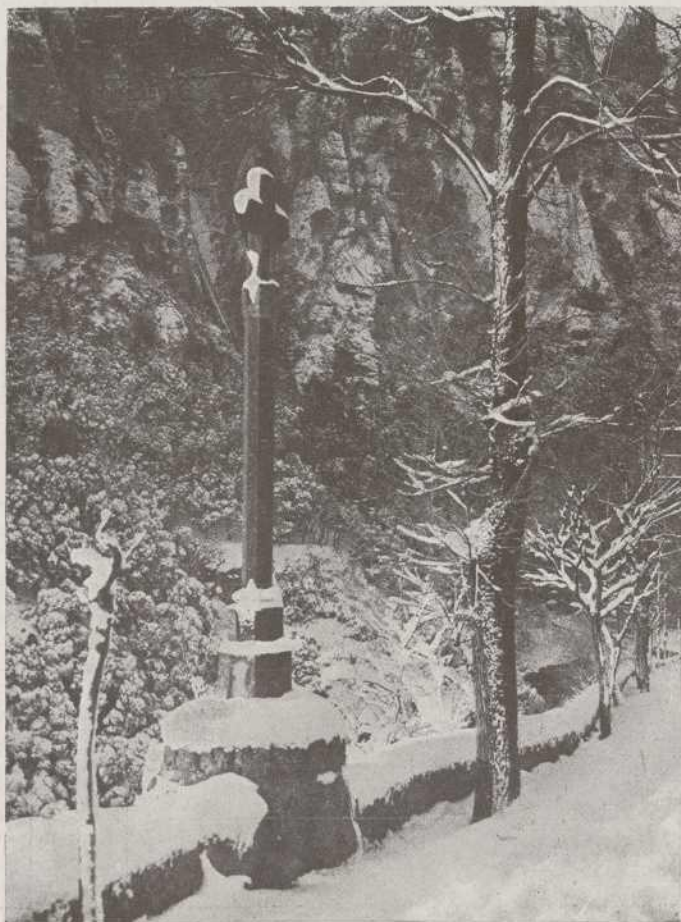

Aspecte de la plaça de l'Immaculada

LES NEVADES A LA SANTA MUNTANYA

Poc sovint neva a Montserrat. Quan això esdevé, l'espectacle de la muntanya única, emmantellada de blanc, és d'una grandiositat i interès ple-tòric dels que només poden dar-ne una minsa idea les fotos d'aquesta plana.

Llavors, el Montserrat esdevé més original que mai. La neu, en uniformar els colors, el converteix de primer antuvi en un paisatge pireneic, però, a quin punt dels Pireneus trobarieu aquelles rengleres de turons tan disceplnades, com processons de monjos blancs, de llegendària proporció, o aquells cereles gairebé simètriques, com estol de frares encaputxats, fent el rès en el cor, cap-cots? Ni als Pireneus ni als Alps, més imponents, més colossalment panoràmics, gaudirieu d'aquestes notes delicadíssimes que ofre-

La Creu del Miracle

nen els petits grups de les arbredes estilitzades, els pilons de sucre que semblen eixits d'un motllo gegantí, o els tous de l'herba enfarinada que fa un serrell ininterromput al peu de les cingleres. I quina sorpresa més ullprenedora no sentirem davant l'efecte màgic dels *misteris*, tot al llarg del camí de la Cova, o seguint les *estacions* del Via-Crucis, amb les seves nombroses creus, *retocades* per la mà d'un escenògraf miraculós?

El Montserrat nevad és certament un altre tot diferent del Montserrat joliu dels assolellats dies estivals, o del Montserrat emboirat de la tardor, però llavors, amb tot, segueix essent la muntanya singularíssima de Catalunya, sens parió al món, i potser més bella que mai.

L'ESCOLA DE MUSICA DE MONTSERRAT

UNA de les institucions més notables de Montserrat, és la seva famosa escola de música. No se sap del cert la data de la seva fundació, que el mestre Baltasar Saldoni posa a principis del segle XIII en la seva ressenya històrica de l'escolania de Montserrat (1857), i encara més: el mestre de la pròpia escola, Antoni Oller, en felicitar a Saldoni per la publicació de dita ressenya, la fa remuntar a les darreries del segle X. Unicament pot afirmar-se sense dubtar gens, que existia ja en 1456.

Els deixebles ingressen a l'escola de criatures i ja no en surten fins que tenen la llur educació musical ben formada. Viuen adherits als serveis del monestir, i prenen part en els actes del culte, essent l'escolania una de les característiques de la muntanya.

Es cosa que encanta y commou sobremenera veure i sentir aquests tendres infants als peus de la Verge bruna, entonar, en rompre l'alba, el bellíssim *Introit* amb que cada dia saluden a la Patrona de Catalunya.

A la tarda de tots els dies canten la Salve després del Rosari, alternant amb els monjos, terminant amb els goigs de la Mare de Déu de Montserrat.

Després, tots els diumenges i festes canten en la Missa Major o Conventual, fent-ho més solemnement en les grans festivitats de l'any.

D'aquests petits deixebles que continuament admiren els romeus, han eixit, un segle darrera l'altre, molt bons mestres, les obres dels quals són una llarga tradició artística.

La quasi totalitat d'aquestes obres, que constituïen un magnífic arxiu musical, és perduda per tal com va ésser destruït pels soldats napoleònics, en calar foc al mones-

El cambril de la Verge

tir, on tantes obres d'art varen desaparèixer.

Però els deixebles de l'escola de Montserrat, principalment durant els segles XVI, XVII i XVIII, no sols donen una dinastia no interrompuda de mestres a l'institució, sinó que també proveeixen de mestres de capella altres monestirs i catedrals de Catalunya i altres terres. Això motiva que els deixebles de l'escola de Montserrat, en exercir llur ministeri lluny de la muntanya miracle, volent posseir la música que els havia delectat en llurs anys juvenívols i desit-

jant donar-la a conèixer, se'n proporcionaven còpies, que ara els rebuscadors troben en els arxius de les catedrals i col·legiades.

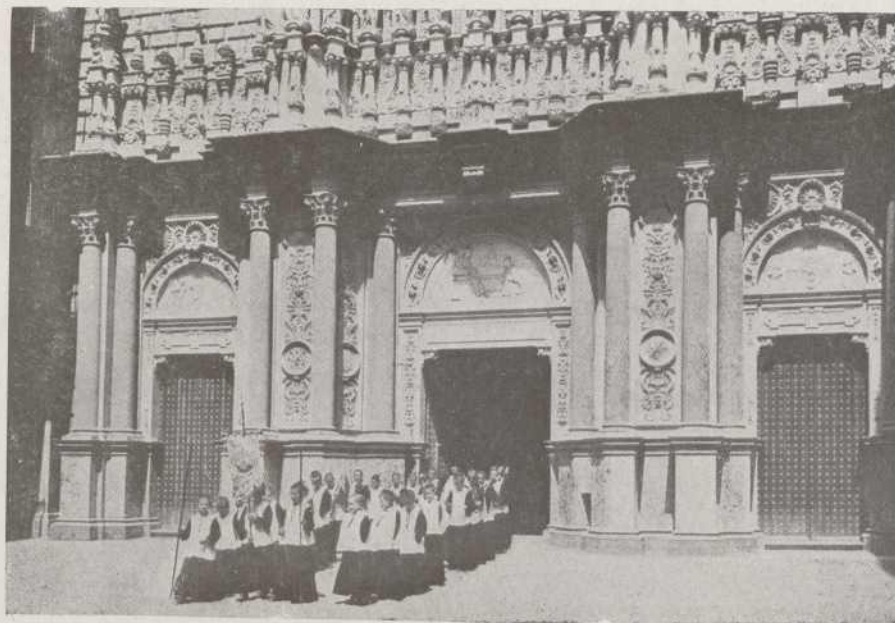
Algunes d'aquestes composicions han estat exhumades per Pedrell, Eslava i Nin, excitant el desig de conèixer completament la famosa escola, estudiant el seu caràcter propi, la seva història, la seva tècnica.

Avui que Montserrat ha esdevingut un noble fogar de la cultura pairal, imprimint esplèndidament en la seva impremta pròpia llibres de totes les ciències i arts sagrades i seglars, el monestir ha produït també l'home que està realitzant empresa de tal magnitud.

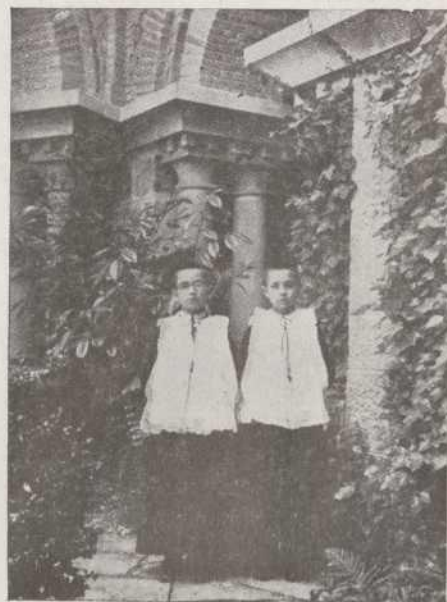
Aquest home és l'insigne mestre Dom David Pujol O.S.B., que per ara ja ha donat a llum el primer volum d'una sèrie, que amb el títol general *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, té per objecte donar a conèixer, "editats per primera vegada", les obres musicals dels monjos del monestir de Montserrat, del 1500 al 1800.

Aquest primer volum, arranjat amb tota la cura que es mereix, i a la qual ens tenen acostumats els monjos de Montserrat en les llurs publicacions, conté part de les obres que es conserven del P. Joan Cerebols; altres volums les completaran.

El P. Cerebols va néixer a Martorell el 9 de setembre de 1618. Va rebre la seva educació musical a l'escolania de Montserrat sota la direcció del P. Marquès, reputat mestre, potser el millor que hagi tingut aquella Escola. A divuit anys va vestir l'hàbit benedictí; als quaranta anys de vida monàstica va morir, el 28 d'agost de 1876. Va excel·lir no sols com a mestre i compositor, sinó també com a executant en l'òrgue, el violí, el contrabaix i l'arpa. Va compondre excel·lents versos llatins. Degué exercir el magisteri musical durant uns

El rosari de l'aurora per l'Escolania

Dos simpàtics escolanets

trenta anys, i va deixar molts deixebles, talment que gairebé no hi havia església en el Principat que els seus mestres de capella y organistes no fossin deixebles seus, sense molts altres que va tenir-ne en altres terres.

A les obres del P. Cererols seguiran les dels PP. Ametller, Andreu, Casanoves, Cererols, Espona, Jorba, Julià, Lòpez, Marquès, Martí, Roca, Rocaberti, Rodríguez, Romanà, Rossell, Soler, Viola, Vinyals i altres.

La simple enumeració dels mestres, i encara la llista es incompleta, ja fa comprendre com serà important aquesta biblioteca musical, la qual posarà de relleu per tot el món la famosa escola de música de Montserrat.

A més d'aquests mestres antics, no volem callar que també va sortir de l'escolania de Montserrat un dels músics més coneguts i estimats pel públic de Bons Aires: el mestre Vives. Tothom el coneix ací per les obres teatrals, però apart d'això els catalans l'estimem per ésser, junt amb en Millet, un dels fundadors de l'Orfeó Català, per al qual ha compost, de més a més, magnífiques composicions que l'Orfeó té en el seu repertori, com és ara "L'emigrant", "La bolangera" i altres.

La fundació de l'Orfeó està unida també amb Montserrat. En l'església del monestir va ésser estrenat el "Cant de la Senye-

ra", que moltes vegades ha estat com l'himne de Catalunya. Va ésser en la festa en que es va dreçar per primera vegada la senyera de la gloriosa institució, que va ésser benehida pel bisbe Morgades, essent padrí un altre venerable patrici: l'Eusebi Güell.

I encara per un altre llaç està unit l'Orfeó amb la muntanya miracle. L'edifici on estudia i viu l'escolania, reuneix tan bones condicions higièniques, que en el transcurs d'un segle només hi ha hagut tres defuncions. Mossèn Cinto era a Montserrat en ocórrer-n'hi una i va participar de la gran consternació que entre l'escolania, la comunitat i en tota la Muntanya va produir el raríssim infaust esdeveniment. Aquesta forta impressió li va dictar aquells versos tan senzills i sentits de "La mort de l'escolà", que armonitzats pel mestre Nicolau, constitueixen un dels joiells de la música catalana i un dels cants més celebrats i ap'audits de l'Orfeó Català.

A Bons Aires tenim entre nosaltres un antic deixeble de l'Escola de música de Montserrat: en Pere Bose, mestre del Centre Català. L'actual abat de Montserrat, que també ha estat deixeble de la mateixa Escola, quan, desterrat per la Dictadura, va venir ací, va reconèixer el mestre Bose. I aquell sant baró, una de les figures més rellevants de la nostra Pàtria, qui ocupa tan alta jerarquia, auriolat per les seves

virtuts i els seus mèrits, venerat per tots els bons catalans per l'esplendor que ha donat a la Muntanya mirarle i per l'altura a que ha elevat els estudis monserratins, va tractar a en Bose i va voler ésser tractat per ell amb la familiaritat de dos escolanets de l'Escolania de Montserrat.

Melcior CASES.

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera ens ajudareu a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra col·lectivitat.

Preu de subscripció:

5 PESSOS L'ANY; ARREU

Correspondència a nom del Sr. Eugeni Campllonch

HOY... **Ahora mismo**
CONVIENE EVITAR LAS AGLOMERACIONES
DE ULTIMO MOMENTO.

VISITAR "LA VICTORIA" VER SUS VIDRIERAS REPLETAS DE TURRONES LEGITIMOS Y MIL GOLOSINAS DISTINTAS PARA CELEBRAR BIEN LAS FIESTAS DE NAVIDAD Y AÑO NUEVO. LO MEJOR QUE PRODUCE NUESTRA TIERRA EN VINOS DEL ALTO PRIORATO, SALCHICHON DE VICH, JAMONES DE ANDORRA, SOBRESADA DE MALLORCA, ETC. :: :: ::

"LA VICTORIA"
RIVADAVIA 702 esq. MAIPU

Dr. RAMON MARTI

Profesor Suplente de la Facultad

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2.º piso

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

PELLS

REFORMES

Especialitat en abrics a mida

Cerrito 1171

Buenos Aires

Ginesta

U. T. 41,

Plaa 3399

E. Campllonch

ARQUITECTE

Projectes i construccions

CHACABUCO 409

BUENOS AIRES

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2º.

U. T. 38, Mayo 6898

“Com us deia Fontanella, el nostre re...

—Calla, reira de Deu! no estic per comèdies; no veus que estic preocupat, buscant un bon taller de Fotograbats?

—Home, no guanyo per susts... el que tot-hom sap, vos ho ignoreu...

R. MARTIN
CHACABUCO 334

Tel.: U. T. 33-2660
BUENOS AIRES

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTO DE
QUEBRACHO

BUENOS AIRES

Un Refrigerador Eléctrico

le ofrecerá a usted la seguridad de que los alimentos que guarde en él estarán, cuando los necesite, tan frescos, sanos y apetitosos como recién comprados.

Su uso es simple, silencioso y económico.

No requiere atención alguna.

En venta al contado o en cómodas cuotas mensuales.

Compañía
HISPANO-AMERICANA de ELECTRICIDAD
CHADE

L'HORA CATALANA

Estació L. R. 2

(RADIO PRIETO)

Amb motiu d'ésser dedicat íntegrament el present nombre de **CATALUNYA** a la muntanya de Montserrat i per tal de poder copsar en el mateix part de les diverses meravelles que atresora la nostra Muntanya Santa, ens veiem privats de parlar de la celebració del segon aniversari de **L'HORA CATALANA**, acte que assolí un èxit extraordinari, així com també de les activitats de les entitats catalanes a Sudamèrica.

De tot parlarem amb la detenció deguda en el nombre vinent.

PELETERIA

— DE —

Maximiliano Perez

Cerrito 115

U. T. Rivad. 3411

"EL RUBI"

Fundado en el año 1892

TALLER DE LAVADO Y PLANCHADO

TACUARI 411

Buenos Aires

LLIBRES

DIARIS I REVISTES

Publicacions Catalanes

NOVETAT EXTRAORDINARIA

CATALUNYA
DESCOBRIDORA D'AMERICA

per R. Carreras i Valls

Val. . . . \$8.50

correu \$ 0.25

DONATO ALVAREZ 2652 - Buenos Aires

Representant a Rosari - **CONRAD TORRA** - Rioja 1889

ALUMINIO, BRONCE, COBRE, ESTAÑO EN CHAPAS, BARRAS, CASOS, ETC.

Tornillos de Hierro y Bronce para Metales, Alambres de Acero, Escareadores y Calisuares. Piedras Bsmorll, Arandelas Grover, Bujes, Pernos, Sondas y demás artefactos del ramo.

BULONES, TORNILLOS y TUERCAS de ACERO para CAMIONES OMNIBUS y AUTOS Norteamericanos, Ingleses y Europeos

Todo lo necesario para

AGUJEREAR, ROSCAR y RECTIFICAR

JUAN RUSSINYOL

BUENOS AIRES

SARMIENTO 1599

esquina

MONTEVIDEO

U. T. 38 Mayo 1353

38 Mayo 6799

Coop. T. Central 1290

La Panificadora "EL MORTERO"

Panaderies, Confiteries, Pasticeries

— de —

FABRE I MONTSERRAT

Casa central:

SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES
U. T. 23, B. Orden 7087—C. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60
U. T. 171, Bernal — C. T. 56, Quilmes

SUCURSALS:

9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes
Crámer 265

Casa a Quilmes:

Rivadavia 349, cantonada Mitre
U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde:

Av. San Martín 5561

Repartim a domicili matí i tarda.

CADARNS, GRIP

TOS

BRONQUITIS, RONQUERA, ASMA,
etc., es curen ràpidament
prenent les

PASTILLES MORELLÓ

obren per
inhalació i el
llur gran poder
antisèptic i balsàmic
les fa insubstituïbles per a
tota afecció a les vies respi-
ratòries.

Unic Concessionari:

RAMON CODINA
TACUARI-24 Buenos Aires

Lo
mejor
en

Alta Calidad.

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Eivadavia 878

FABRICA DE BEBIDAS SIN ALCOHOL
"WITTA"
— DE —
JUAN SANMARTI
AVENIDA LA PLATA 2253
U. T. 61, Corrales 0711 Coop. T. Patricios 313

TALLERES GRAFICOS "DAMIANO"
ZEA & TEJERO

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impressors de
"CATALUNYA".

COORRIENTES 439 U. T. 31, Retiro 2952

Sucesión Testamentaria
LA ROYAL
Joyeria Fina
EN LIQUIDACION

Aros brillante	Collares perla
Anillos platino	Cruces brillantes
Brillantes solitarios	Cadenas oro platino
Alfileres	Relojos oro platino
Prendedores	Platería Inglesa
Pulseras	Artículos regalos

En venta al 50% de su valor real
356 Esmeralda 356